

Tartu ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Marju Vunk

**PILOOTPROJEKTIS „PROFESSIONAALNE
EESTIKEELNE ÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA
RÜHMAS“ OSALEVATE ÕPETAJATE VALMISOLEK
KOOSTÖÖKS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Eelkooli pedagoogika nooremlektor
Lehte Tuuling

Narva 2022

KINNITUS

Käesoleva lõputöö on autor iseseisvalt koostanud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud. Lõputöö on koostatud, lähtudes Tartu Ülikooli Narva kolledži sotsiaalteaduste valdkonna üliõpilaste lõputööde koostamise ja vormistamise juhendi nõuetest.

Allkirjastatud digitaalselt

15.05.2022

LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA LÕPUTÖÖ ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS

Mina, Marju Vunk

sünnikuupäev: 05.04.1983

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Pilootprojektis „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ osalevate õpetajate valmisolek koostööks,

mille juhendaja on Lehte Tuuling,

reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 15.05.2022

ABSTRACT

The title of this bachelor thesis is Preparedness of the teachers participating in the pilot project “Professional Estonian Language Teacher in Russian Language Group” for cooperation.

The acquisition of Estonian as a second language in pre-school education has been relevant in Estonia since the re-establishment of the republic and in this context, various opportunities have been created to support children`s early language learning.

The results of a survey conducted by the Institute of Educational Sciences of Tallinn University in 2021 revealed that although Estonian- speaking teachers have high expectations for cooperation with Russian- speaking teachers, Estonian- speaking teachers rate their cooperation with Russian- speaking teachers lower than with other parties.

Based on previous research, the problem was raised that cooperation between Russian-speaking and Estonian- speaking teachers is not always effective and there are obstacles.

This research aimed to find out the effectiveness of cooperation between Estonian- speaking and Russian- speaking teachers and the obstacles to said cooperation and to find a way to reduce these factors in the course of the research.

The bachelor`s thesis consists of two parts. The first part gives an overview of the pilot project and the cooperation between teachers in the implementation of this project, the regularities of acquiring Estonian as a second language and the methods used.

The second part provides an overview of the research results, discussion, and summary.

A quantitative research method was chosen for the present research and a questionnaire survey was used to collect data. MS Excel program was used to analyze the results. The numerical results were analyzed and subsequent diagrams were created.

The results of the research revealed that the cooperation between the teachers participating in the pilot project has been rated differently according to teachers with different native tongues.

Russian- speaking teachers rated cooperation with Estonian- speaking teachers higher than Estonian- speaking teachers with Russian- speaking teachers.

The survey also revealed that Estonian- speaking teachers considered the language barrier to be the biggest obstacle to cooperation, as well as a lack of willingness to compromise. Different values were also mentioned as obstacles. According to Russian- speaking teachers, the biggest obstacle to cooperation was the lack of willingness to compromise and cooperate.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	8
1.ÕPETAJATE KOOSTÖÖ EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMISEL KOOLIEELSES LASTEASUTUSES, RAKENDADES PILOOTPROJEKTI „PROFESSIONAALNE EESTIKEELNE ÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA RÜHMAS“	11
1.1.Teise keele omandamine koolieelses eas.....	11
1.1.1 Eesti keele kui teise keele õpetamisel kasutatavad meetodid koolieelses eas	13
1.1.2. Keelekeskkonna olulisus lapse teise keele omandamise toetamisel.....	14
1.2. Koostöö olulisus lapse toetamisel.....	15
1.2.1. Õpetaja roll ja koostöö olulisus lapse arengus.....	16
1.2.2. Koostööd takistavad tegurid	16
1.3. Pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ ja selle eesmärk.....	17
1.3.1. Pilootprojekti osalemine	18
1.3.2. Pilootprojekti osalevate õpetajate ootused	18
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	19
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	19
2.2. Metoodika valik ja kirjeldus	19
2.3. Valimi iseloomustus	20
2.4. Uuringu protseduuri kirjeldus.....	23
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSTE KOKKUVÕTE	24
3.1. Õpetajate ootused seoses pilootprojektiga.....	24
3.2. Õpetajate arusaam koostööst ja seda mõjutavatest teguritest.....	25
3.3. Õppekasvatustegevuste planeerimine ja läbiviimine.....	32
3.4. Rühma füüsiline keskkond	33
3.5. Meetodid ja võtted	35

ARUTELU.....	38
KOKKUVÕTE	42
KASUTATUD KIRJANDUS.....	44
ÕIGUSAKTID.....	47
LISAD	48
Lisa 1. Küsimustik lasteaia õpetajatele eesti keeles	48
Lisa 2. Küsimustik lasteaia õpetajatele vene keeles	53

SISSEJUHATUS

Eesti keele kui teise keele omandamine alushariduses on Eestis olnud aktuaalne teema alates vabariigi taasloomisest ja sellega seoses on loodud erinevaid võimalusi laste varajase keeleõppe toetamiseks.

Eelnevalt on Eestis loodud keeleõppeks erinevad keelekümbelse mudelid:

- Täielik keelekümbel, kus rühmas on ainult muukeelsed lapsed ning õppe- ja kasvatustegevus toimub vaid eesti keeles ning õpetaja on eesti keele kandja;
- Osaline keelekümbel, kus rühmas on muukeelsed lapsed ning õppe- ja kasvatustegevus toimub nii eesti kui ka vene keeles ja rühmas on õpetajatest üks eesti keele ja teine vene keele kandja;
- Kahesuunaline keelekümbel, kus rühm koosneb nii eesti kui ka muukeelsetest lastest ning õppe- ja kasvatustegevus toimub nii eesti kui vene keeles ja rühma üks õpetaja on eesti keele ja teine vene keele kandja. (Innove. i.a)

Nendele võimalustele lisaks on Haridus- ja Teadusministeerium 2018. aastal algatanud pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“, mis võimaldab vene õppekeele rühma tuua ühe lisaõpetaja, kelle ülesandeks on igapäevaselt viia läbi lõimitud õppe- ja kasvatustegevusi eesti keeles. Üheks nõudeks keeleõpetajale on, et ta peab valdama eesti keelt emakeelena või vähemalt C1- tasemel ning tal peavad olema vastavad kvalifikatsiooninõuded.

Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi 2021. aastal koostatud küsitluse tulemustest selgus, et kuigi eestikeelsete õpetajate ootused koostööle venekeelsete õpetajatega on kõrged, hindavad eestikeelsed õpetajad oma koostööd venekeelsete rühmaõpetajatega madalamalt kui teiste osapooltega (Neudorf jt, 2021, lk 4).

Eestikeelsed õpetajad ootavad juhtkonnalt avatust, toetust ja igakülgset abi. Koostöö kõigi osapoolte vahel peaks põhinema vastastikusel usaldusel. Juhtkonnalt oodatakse selgete eesmärkide püstitamist ja vastavalt vajadusele õpetajate nõustamist. Õpetajad soovivad, et juhtkond annaks uuele õpetajale aega sisseelamiseks, tunneks huvi õpetajate tegevuse vastu ning võimalusi koolitustel osalemiseks (Neudorf jt, 2021, lk 33).

Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi 2021. aastal läbiviidud uuringust selgus, et kõige kõrgemalt hindavad õpetajad koostööd assistendiga, seejärel liikumisõpetaja ja juhtkonnaga ning madalamalt hinnati koostööd venekeelse rühmaõpetajaga, kusjuures eestikeelsete õpetajate ootused omavahelisele koostööle venekeelse rühmaõpetajaga on

kõrged, samas oldi optimistlikud. Eestikeelsed õpetajad ootasid, et koostöö oleks avatud, paindlik, üksteist toetav ja arvestav (Neudorf jt, 2021, lk 6).

Tuginedes eelnevalt tehtud uurimustele, tõstatati uurimisprobleem, et venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate omavaheline koostöö ei ole alati efektiivne ning esineb takistusi.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on välja selgitada eestikeelsete ja venekeelsete õpetajate hinnang omavahelise koostöö efektiivsusele ja koostööd takistavad tegurid ning ettepanekud nende tegurite vähendamiseks.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised ootused olid rühmade õpetajatel koostöös pilootprojektiga liitumisel ja kas need ootused said täidetud?
2. Milline on olnud pilootprojekti osalevate rühma õpetajate omavaheline koostöö?
3. Milliseid takistusi esineb projektis osalevate õpetajate omavahelises koostöös?
4. Kuidas toetab õpetajate arvates juhtkond nende omavahelist koostööd?
5. Mida saaks veel teha, et venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate omavaheline koostöö oleks efektiivsem?

J. Tolstova (2020, lk 21-25) kirjutab uurimuses, et vene õppekeele õpetajate peamiseks ootuseks pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ on saada uusi kogemusi ja teadmisi. Eriti soovivad õpetajad saada rohkem praktilisi nõuandeid ja vähem teooriat. Suurem osa õpetajatest ootab koostööst eestikeelsete õpetajatega võimalust praktiseerida eesti keelt ning omandada uusi õpetamismeetodeid. Vene õppekeele õpetajad ootavad eestikeelsetelt õpetajatelt koostööd õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel. Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist näevad venekeelsed õpetajad koostöös eestikeelsete õpetajatega paralleelselt läbi mängu ja väiksemates gruppides.

Efektiivseks koostöös on oluline kollektiivne tõhusus ja ühised veendumused ning eesmärgid. Kui juhtkond toetab õpetajaid piisavalt, siis õpetajad tunnetavad selgelt juhtkonna toetust ja siit tulenevalt peavad õpetajad end enesetõhusaks ja kollektiivi tõhusalt aktiivseks ning võimekaks (Kasak, 2014, lk 16–17).

Bakalaureusetöö koosneb kahest osast. Esimeses osas antakse ülevaade pilootprojektist ja õpetajate omavahelisest koostööst selle projekti rakendamisel, eesti keele kui teise keele omandamise seaduspärasustest ja õpetamisel kasutatavatest meetoditest. Samuti antakse ülevaade keelekeskkonna olulisusest ja õpetaja rollist ning koostööd takistavatest teguritest.

Teises osas antakse ülevaade uurimistöö metoodikast, keskendutakse uurimistulemustele, arutelule ja tehakse kokkuvõte.

1.ÕPETAJATE KOOSTÖÖ EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMISEL KOOLIEELSES LASTEASUTUSES RAKENDADES PILOOTPROJEKTI „PROFESSIONAALNE EESTIKEELNE ÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA RÜHMAS“

1.1.Teise keele omandamine koolieelses eas

Koolieelses eas ei õpi laps keelt teadlikult, vaid teeb seda märkamatu läbi mänguliste tegevuste ning matkides teisi lapsi ja täiskasvanuid. Koolieelses eas omandab laps keelt läbi ehedate emotsioonide ja aktiivsete suhtlusolukordade. Mitmed eelnevad uuringud on näidanud, et kõige parem aeg võõrkeeleeõppeks on lasteaias või algkoolis, sest lapsed on uudishimulikud ja seetõttu on neil ka suurem õpimotivatsioon. Lasteaiaaas toimub lastel õppimine eelkõige matkimise teel ning see toetab nende keelelist arengut. Selles vanuses lapsed ei karda teha vigu ning nad suudavad meelde jätta rohkem sõnu, sõnaühendeid ja lauseid. Laste keeleõppes on suur osa suhtlemissoovil, mis toetab laste võõrkeeleeõpet (Kärtner jt, 2006, lk 15).

Keeleõppe puhul on oluline huvitavus, aktiivsus ja jõukohasus ning õpetamisprotsessis peab meeles pidama, et teises keeles õppijaid tuleb eriti algstaadiumis toetada rohkem ning nende hindamisel tuleb lähtuda teise keele omandamise loomulikust arengust (Kitsnik, 2021).

Teise keele omandamine saab olla edukas vaid juhul, kui see toimub loomulikus protsessis sarnaselt emakeele omandamisega. Esimene keele omandamise etapp on sihtkeelest arusaamine ning sellele reageerimine (Rannut, 2003, lk 2; 5).

Edelenbos, Johnstone ja Kubanek (2006) rõhutavad selgelt võõrkeeleeõppimiseks eraldatava aja olulisust. Olukorda iseloomustab märkimisväärne kõikumine nii nädalas võõrkeeleeõppele kuluva aja, õppetundide sageduse ja kestuse kui ka nende mahu ja jaotuse osas alushariduses ja alghariduses. Aeg on piiratud, kuna laste tunniplaanid on täis ja igasugune keeleõppe suurendamine toimub teiste õppeainete arvelt. Igasugune ajaline piirang mõjutab kõiki nelja keeleoskust – kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine –, kuid ülevaade viitab kindlalt sellele, et kõige rohkem kannatab rääkimine. Teatud lähenemistega on võimalik saavutada paremaid tulemusi. See aga eeldab, et asjakohase koolituse ja tuge saanud õpetajad on suutelised muutusi planeerima ja nendega toime tulema,

jatkama innovatsiooni ning enesehindamist. Varajane keeleõpe pakub pikemat üldist õppimisperioodi ja võib mõjutada laste isiklikku arengut, kui nad on veel kõrges arengujärgus. Varasem algus tähendab aga järjepidevuse tähtsuse suurenemist. Ainuüksi varajane keeleõppega alustamine ei too tõenäoliselt olulisi muutusi. Need võimalused paranevad, kui varajase algusega kaasneb kvaliteetne õpetamine õpetajatelt, kes on omandanud vajalikud teadmised ja oskused.

Eesti keele õppega alustamine koolieelses eas põhineb teise keele omandamise seaduspärasuste uuringutel, mis näitavad, et teise keele kõige edukam õppeperiood lapsel on viiendast kümnenda eluaastani. Selles vanuses omandab laps teist keelt kiiremini, kujuneb õige hääldus ja korrektne keelekasutus. Eesti lasteadeade praktilised kogemused on näidanud, et eesti keele kui teise keele õpetamist on mõttekas alustada juba neljandast eluaastast ja keeleõppe ülesannete eesmärgiks on mitte niivõrd sõnavara omandamine, kuivõrd eestikeelse kõne kuulamine ja tajumine (Kärtner jt, 2006, lk 6-7).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) järgi alustatakse lasteasutuses või rühmas, kus õppetöö ei toimu eesti keeles, lastele eesti keele õpetamist kolmeaastaselt. Koolieelses lasteasutuses toimub keeleõpe eraldi keeletegevuste kaudu või teiste tegevustega lõimides. Selle juures mängib olulist rolli lapse perekonna suhtumine lapse teise keele omandamisse.

Samuti on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud, et valdkonna „Eesti keel kui teine keel“ sisuks on kuulamine, kõnelemine ja Eesti kultuuri tutvustamine ning valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

- 1) laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) laps soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) laps tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) laps kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Enamik koolieelses eas lapsi kasutab põhiliselt privaatkõnet, millega suunavad oma tegevust ehk siis lapsed räägivad iseendale, mida nad teevad, kuidas neil õnnestub ja mida tegema hakkavad. Selline kõne on oluline lapse verbaalse mõtlemise arengus. Lapse kõne arendamiseks on õpetajal vaja teadmisi selle kohta, mida ja millal ning kuidas õpetada. Nende teadmiste rakendamiseks peab õpetaja olema teadlik lapse kõne arengust ja sellest, millisel otstarbel keelevahendite kasutamist kujundada (Hallap & Padrik, 2008, lk 16–17).

Koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituste õppematerjal (2006) on välja toodud, et kolme kuni nelja aastane laps hakkab teadvustama

ennast ja teisi enda ümber, hakkab huvituma teistest lastest ja nautima nende läheduses olemist, hakkab esemetega tegutsedes võtma endale rolle, näiteks teeb süüa ja paneb nukku voodisse. Selles vanuses lapse kõne muutub selgemaks ja 75–80% tema kõnest on arusaadav. Lapse sõnavara areneb kiiresti ning laieneb kuni neli korda, laps hakkab kasutama tegusõnu ning esitab aktiivselt küsisõnu: Miks? Kes? Kus? Mis? Kolme- kuni nelja- aastane laps kasutab oma kõnes peamiselt kolme- kuni neljasõnalisi lauseid (Kärtner jt, 2006, lk 11).

Kahe keele oskus on suureks abiks edaspidi kolmanda ja neljanda keele omandamisel. Järgmist keelt omandades ei mõtle laps sellele, kuidas need keeled omavahel erinevad, vaid võtab need erinevused omaks. Kuigi kakskeelse lapse areng ei eristu palju ükskeelse lapse arengust, kuulub kakskeelse lapse keelalise arengu juurde ühe keele elementide teise keelde ülekandmine. Samuti kardetakse sageli, et kakskeelsus pidurdab lapsed arengut ning vähendab tema sõnavara, mis omakorda pidurdab lapse kooliküpsuse saamist, mis ei ole aga teaduslikult tõestatud. Seega võib laps teisi keeli omandada igas vanuses, kuid mida varem, seda parem, sest noores eas suudab laps omandada kõige paremini keele häälussüsteemi. Väikelapsed omandavad keelt mängides ning seetõttu tuleks võimaldada lapsel teist keelt omandada nii noorelt kui võimalik (Tolstoi, 2007, lk 106–107).

1.1.1. Eesti keele kui teise keele õpetamisel kasutatavad meetodid koolieelses eas

Lapse kõnet arendades peavad õpetajal olema eelnevad teadmised, kuidas ja millisel otstarbel kujundada keele kasutamist. Milliseid meetodeid, töövõtteid ja tingimusi rakendada ning mida ja millal õpetada (Hallap & Padrik, 2008).

Keeleõppeprogrammide eesmärgid on erinevad, olenevalt õpetatava keele iseloomust ja metoodilistest eelistustest võõrkeele õpetamisel on palju erinevaid lähenemisviise (Washington University veebileht).

Keele õpetamise meetodid on välja toodud Tartu Ülikooli Narva Kolledži õppe- metoodilises materjalis „Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused“.

Võõrkeeleõppe meetodid:

- audiolingvaalne meetod on mehaaniline meetod, kus sõnad, väljendid tuleb lihtsalt meelde jätta ning õpetaja ülesanne on muuta sõnavara ja keele omandamine mänguliseks. Selle meetodi kasutamisel on laps kui „papagoi“, kes kordab õpetaja öeldud sõnu ja väljendeid ning püüab neid seeläbi meelde jätta. Audiolingvaalse meetodi

peamisi võtteid on kajamäng, kus õpetaja hääldab mingit sõna ja lapsed kordavad seda kajana järgi;

- kommunikatiivne keeleõppemeetod on meetod, kus keeleõpe toimub suhtlemise kaudu;
- loomulik meetod (kus keelt õpitakse läbi erinevate mängude);
- ülesandepõhine meetod (selle meetodi juures on olulised kolm keele omandamise põhitingimust: kokkupuude loomuliku suulise ja kirjaliku keelega, võimalus kasutada keelt oma vajaduste, mõtete, soovide ja tunnete väljendamiseks ning võimalus kuulata, lugeda ja aru saada teiste inimeste tunnetest ning soovidest.

Lisaks on teise keele õppe meetoditena kasutusel ka LAK-õpe ehk lõimitud aine- ja keeleõpe, mis tugineb kasutus- ja sisupõhisel õppel ning selles kasutatakse huvitavaid, aktiivseid ja õppijale jõukohaseid õppematerjale ning -tegevusi. Samuti toetavad keeleõpet ka erinevad aktiivõppemeetodid nagu näiteks erinevad mängud, mosaiikülesanded, millegi loomine ja arvamuste vahetamine (Kitsnik, 2021).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on välja toodud, et keeleõpet peab koolieelses lasteasutuses korraldama mänguliselt ning seejuures tuleks arvestada, milliseid keele omandamise võimalusi pakub lasteaia lähiümbrus (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Keele õpetamisel ja seejuures lapsega suheldes tuleb järgida põhimõtet – üks inimene, üks keel. See tähendab, et kui rühma õppekeel on eesti keel, siis räägib õpetaja vaid eesti keeles. Kui keelekümbelprogrammi või pilootprojektiga liitunud rühmas on nii eesti- kui ka venekeelne õpetaja, siis vastavalt sellele suhtleb venekeelne õpetaja lastega vene keeles ja eestikeelne õpetaja eesti keeles (Tolstoi, 2007, lk 106).

1.1.2. Keelekeskkonna olulisus lapse teise keele omandamise toetamisel

Keelekeskkonnas kasvamine/õpetamine annab kõige kiirema ja parema tulemuse keeleomandamisel. Kui laps satub teise keelekeskkonda, siis võib tal esineda vaikiv periood, mis tähendab seda, et sel perioodil laps ei räägi, vaid lihtsalt kuulab, püüab aru saada ja jätab meelde. Selle perioodi jooksul laps ei ole küll valmis ise rääkima, kuid omandab siiski õigeid keelestruktuure ja õiget hääldust (Rannut, 2003, lk 13).

Mida noorem on laps, seda vähem pöörab ta tähelepanu keeleõppele ja seetõttu on väga oluline keskkond, kus keelt omandatakse. Keeleõppe keskkond peab olema loomulik ja eakohane. Keskkond peab võimaldama lastel avastada ja uurida. Samuti peab keskkond toetama aktiivset ja kogemuspõhist õpet ning võimaldama keelt kasutada erinevates

tegevustes. Keeleõppe keskkonnas on väga oluline erinevate piltide ja näitvahendite kasutamine. Muukeelsete laste teise keele omandamise tulemusi mõjutab kõige rohkem last ümbritsev keelekeskkond. Siinjuures on lapsele toeks pädev, sõbralik ja väga heal tasemel eesti keelt rääkiv õpetaja, kes kasutab keele õpetamisel häid metoodilisi materjale ning loob lapsele keeleõppeks sobiliku keskkonna. Kindlasti on väga olulisel kohal ka lasteaia ja kodu omavaheline koostöö. Õpetaja peab tundma lapse keelelist tausta, ealisi iseärasusi, koolieelikute arendamise ja keele õpetamise üldpõhimõtteid (Kärtner jt, 2006, lk 7; 19).

Uuringud näitavad, et tõhusa keeleõppe võtmetegur on mugava õhkkonna loomine klassiruumis. Juba õppeaasta alguses peaks lastele kinnitama, et vigade tegemine on normaalne ja nad ei pea õppetegevustes vigade tegemist kartma. Samuti tuleks anda piisavalt positiivset tagasisidet. Isegi kui vastused on valed, peaks õpetaja leidma enne lapse parandamist võimalusi positiivseks tagasisideks. Parandama peaks valikuliselt ja hoolikalt, et lapsi mitte hirmutada.

Mõne lapse jaoks tekitab üks ühele olukord vähem stressi kui rühma ees rääkimine, see võib suurendada lapse ja õpetaja omavahelist suhet, mis omakorda soodustab lastes mugavustunnet õppe- ja kasvatustegevustes osalemisel (Teaching foreign languages. i.a. Washingtoni Ülikooli koduleht).

Keelekeskkonna kasutamisel on märgatavad eelised võrreldes keelekeskkonna mittekasutamisega, sest keelekeskkonnas saab õppija omandatud teadmisi kasutada loomulikes olukordades ning tekivad seosed õpitava keele ja selle kasutamise vahel. Samuti on keelekeskkonnas õppijal loodud võimalus saada osa õpitava keele kandjate käitumisest ja kultuurist ning sellega seoses avardub nende silmaring. Saades positiivseid kogemusi, suureneb õppijate eneseusaldus ning nad on motiveeritumad keelt omandama (Kikerpill & Kingisepp, 2000, lk 8).

1.2. Koostöö olulisus lapse toetamisel

Erialane pädevus ja õpetamise tõhusus oleneb suurel määral rühmameeskonna omavahelisest koostööst. Hea meeskonnatöö on kõige parem moodus saavutada edu laste igakülgse arengus. Järjepidevus meeskonnatöös ning igapäevane infovahetus laste keelelise arengu kohta peaks olema kõigi lastega töötavate täiskasvanute prioriteediks. Samuti on olulisel kohal lasteaiaõpetajate ja algklasside õpetajate vaheline koostöö, eriti juhul kui muu

emakeelega lapsed lähevad peale lasteaia lõpetamist eesti õppekeele kooli. Selline koostöö on oluline laste edukaks toimetulekuks koolis (Goullier jt, 2005, lk 88).

1.2.1. Õpetaja roll ja koostöö olulisus lapse arengus

Pilootprojektiga liitunud eestikeelsed rühmaõpetajad asuvad tööle täiskohaga õpetajatena ning nende rolli saab võrrelda teiste rühmaõpetajatega. Ka eestikeelse õpetaja töökohustused on samad, mis teistel rühmaõpetajatel. Eelkõige on eestikeelse õpetaja ülesanne luua rühmaruumis vastavad tingimused ja keelekeskkond, mis toetaks igakülgset laste eesti keele omandamist ning kus õpetaja on pigem kaaslane ja toetaja rollis.

Selles peatükis vastatakse uurimisküsimusele, lähtudes selleks pilootprojekti eesmärgist seoses juhtkonna toetusega ja õpetajate omavahelise koostööga ning analüüsides rühmaõpetajate vastuseid uurimisküsimustele. Peatükk toetab lõputöö eesmärgi saavutamist, kuna selles peatükis analüüsitakse, mil moel saab juhtkond toetada pilootprojektis osalevate rühmaõpetajate koostööd ning millist toetust rühmaõpetajad juhtkonnalt ootavad.

Alushariduse juhtide jaoks on tõsine väljakutse leida sobiva kvalifikatsiooniga õpetajaid, nõuda rangemaid standardeid, täpsemaid juhiseid õpetajahariduse ja õpetajate professionaalse arengu osas (Savic', 2016, lk 226).

1.2.2. Koostööd takistavad tegurid

Üldiselt on eduka koostöö takistused kommunikatsiooni-, kultuuri- ja isiklike tunnete valdkonnas. Takistusteks võib olla näiteks kehv suhtlemisoskus, kultuurilised ja ealised erinevused, samuti ka isiklikud probleemid ning ebakindlus (Valk & Ress, 2016, lk 24).

Õpetamine võib olla väga stressirohke mitmete stressitegurite tõttu. Et mõista, kuidas lasteaiaõpetajad erineva stressiga toime tulevad, uurisid Jeon ja Ardeleanu (2020) õpetajate töökeskkonnaga seotud stressifaktoreid ja emotsioonide reguleerimise strateegiate kasutamist. Uuring viidi läbi Ameerika Ühendriikide lasteaiaõpetajate seas. Tulemustest selgus, et õpetajaid mõjutavad erinevad stressitegurid, mis on seotud olukordadega tööl, koostööga perede ja kolleegidega, perede toetusega ja laste väljakutseid pakkuva käitumisega. Laste käitumine mõjutas õpetajate emotsioone, sest mida rohkem laste käitumine õpetajale väljakutseid pakkus, seda rohkem surus õpetaja oma emotsioone alla. Samas kui töökeskkond oli parem, suutsid õpetajad oma emotsioone paremini ümber

hinnata. Uuringu vastustest selgus, et emotsioonide ümberhindamise tulemusel tulevad õpetajad paremini toime keskkonna stressifaktoritega ja need on seotud stressi vähenemisega. Seega tuleks õpetajatele tagada piisav juurdepääs vaimse tervise ressurssidele, et nad tuleksid toime emotsionaalse stressiga, mis omakorda soodustab positiivset töökeskkonda, paraneb õpetajate heaolu ja töö tulemuslikkus.

On ilmne, et kõigil õpetajatel on õpetamisprotsessidega seotud individuaalsed ootused ja nad õpetavad erinevas tempos seoses bioloogiliste ja psühholoogiliste erinevustega. Loomulikult esineb sageli ebakõlasid eelkooliealiste õpilaste õpetamismeetodite ja koostööd tegevate õpetajate õpetamisstiilide vahel. Sellel on aga kahetsusväärne mõju õpilaste ja õpetajate õpetamise kvaliteedile ning nende suhtumisele (Kabadayi, 2007).

1.3. Pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“ ja selle eesmärk

Pilootprojekt on katseprojekt, mille elluviimiseks on lasteaedadesse palgatud lisaks eesti keele õpetaja, kelle ülesandeks on laste eesti keele oskuse hindamine ja arengu toetamine, samuti koostööne õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, analüüsimine ja rakendamine. Lisaks peab projektis osalev õpetaja kujundama eesti keele õppimist toetava õpi- ja kasvukeskkonna ning suhtlema lapsevanematega. Õpetaja kohustub projektiga liitudes osalema Tallinna Ülikooli pilootprojektiga seotud koolitusel ning täitma erinevaid ülesandeid. Eestikeelne õpetaja viib õppe- ja kasvatustegevusi läbi mänguliselt ning lõimitult teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega. Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi iga päev väiksemates rühmades, kus osaleb korraga kuni 12 last (Harno, 2021).

Pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“ üheks eesmärgiks on tõsta eestikeelsete õpetajate abil eesti keele õppe kvaliteeti rühmas, kus õpivad muu kodukeelega lapsed. Teiseks pilootprojekti eesmärgiks on tagada alushariduses kõigile lastele võrdsed võimalused ja eesti keele oskus tasemel, mis on vajalik põhihariduse omandamiseks (Harno, 2021).

Haridus- ja Teadusministeeriumi 2018. aastal lasteaedades ning 2020. aastal ka koolides algatatud projekt on osutunud populaarseks ja vajalikuks. Lasteaias asub eestikeelne õpetaja tegutsema vene õppekeelega rühma senise meeskonna täiendava liikmena. Eesti keele õpe toimub mängu kaudu vene- ja eestikeelse õpetaja koostöös ning hõlmab kogu õppe- ja kasvatustegevust ning igapäevast suhtlemist (Haridus- ja Teadusministeerium, 2021).

Praeguseks on pilootprojekt saanud positiivset tagasisidet nii koolieelsetelt lasteasutustelt kui ka lapsevanematelt (Harno, 2021).

1.3.1. Pilootprojekti osalemine

Projektiga ühinemine eeldab lasteaialt lisaks olemasolevatele töötajatele eestikeelse õpetaja värbamist, meeskonnatöö korraldamist ning valmidust osaleda Tallinna Ülikooli korraldataval koolitusel ning seires. Riiklikul tasandil kompenseeritakse lisanduva õpetaja töötasu ja toetatakse meeskondade koolitust. Kui õpetaja asub tööle elukohast kaugemal paiknevas õppeasutuses, on võimalik taotleda kompensatsiooni tema transpordi- ja eluasemekulude hüvitamiseks (Haridus- ja Teadusministeerium, 2021).

Projektiga liitunud rühmameeskonnad osalevad Tallinna Ülikooli koolitustel ning täidavad koolitusega seotud ülesandeid. Projekti koolitusel osalevad eestikeelsed õpetajad koos rühmameeskonna ja lasteaia direktoriga. Projekt toetab koostöist õppimist. Eesti keele õpe toimub mängu kaudu vene- ja eestikeelse õpetaja koostöös ning hõlmab kogu õppe- ja kasvatustegevust. Projekt pöörab tähelepanu meeskonnakultuuri kujundamisele ja panustab koostööle lapsevanematega (Harno, 2021).

1.3.2. Pilootprojekti osalevate õpetajate ootused

See peatükk toetab lõputöö eesmärgi saavutamist. Lõputöö eesmärgiks on määratleda venekeelsete ja eestikeelsete rühmaõpetajate ootused ning nende täitumine seoses pilootprojekti osalemisega.

Samuti toetatakse selles peatükis Jekaterina Tolstova (2020) bakalaureusetööle “Vene õppekeele õpetajate ootused projektile “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas”. Läbiviidud uuringust selgus, et pilootprojekti osalevate õpetajate arvamused hakkavad lapsed tänu projektile paremini eesti keelt rääkima ja paremini aru saama. Õpetajate peamiseks ootuseks oli saada uusi teadmisi ja kogemusi, eriti soovivad õpetajad konkreetseid ja praktilisi nõuandeid. Samuti on õpetajate üheks ootuseks koostöös eestikeelsete õpetajatega praktiseerida rohkem eesti keelt ning omandada uusi meetodeid. Uurimustööst selgus, et venekeelsete õpetajate ootusteks koostöös eestikeelsete õpetajatega on ka õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine paralleelselt läbi mängu ja väikestes gruppides.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Koolieelse lasteasutuse õpetajate omavaheline koostöö on väga oluline, et laste igakülgne areng oleks tulemuslik. Veelgi olulisem on see rühmades, kus õppe- ja kasvatustegevus ei toimu riigikeeles aga on oluline, et lapsed omandaksid ka riigikeele kui teise keele oma emakeele kõrval. Kuna õpetajate koostööl on selles olukorras väga oluline roll, on tähtis uurida, kas pilootprojektis osalevate õpetajate omavaheline koostöö on alati eesmärgipärane ja milliseid takistavaid tegureid esineb ning kuidas neid tegureid vähendada.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on välja selgitada eestikeelsete ja venekeelsete õpetajate hinnang omavahelise koostöö efektiivsusele ja koostööd takistavad tegurid ning ettepanekud nende tegurite vähendamiseks.

Uurimistöö eesmärgini jõudmiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- 1) Millised ootused olid rühmade õpetajatel koostööks pilootprojektiga liitumisel ja kas need ootused said täidetud?
- 2) Milline on olnud pilootprojektis osalevate rühmaõpetajate omavaheline koostöö?
- 3) Milliseid takistusi esineb pilootprojektis osalevate õpetajate omavahelises koostöös?
- 4) Kuidas toetab õpetajate arvates juhtkond nende omavahelist koostööd?
- 5) Mida saaks veel teha, et venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate omavaheline koostöö oleks efektiivsem?

2.2. Metoodika valik ja kirjeldus

Käesoleva uurimistöö läbiviimiseks valiti kvantitatiivne uurimismeetod ning andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust. Kvantitatiivset uurimismeetodit seostatakse põhiliselt laiaulatusliku uurimistööga, kuid saab edukalt kasutada ka väiksemamahuliste uurimistööde puhul, nagu näiteks juhtumiuuringute, tegevusuuringute ja katsetega. Kasutades tulemuste analüüsiks näiteks *MS Exceli* programmi, mis rakendab statistilisi valemeid ning teostab arvutusi, saab analüüsida arvulisi tulemusi ning nende põhjal koostada diagramme (Cohen jt, 2007, lk 501).

Kvantitatiivse uurimismeetodi puhul kogutakse andmeid küsimustikega, mis koosnevad suletud ja valikvastustega küsimustest, ning vastused teisendatakse arvudeks või tähisteks, mida saab statistiliselt analüüsida (Õunapuu, 2014, lk 159).

Ankeetküsitluse eelis teiste andmekogumismeetodite ees on see, et osalejad saavad vastata anonüümselt ning vastustes saavad kirjeldada ja laiemalt põhjendada oma vastuseid. Samuti saavad vastajad anda anonüümselt hinnanguid ning valikvastustega küsimused aitavad vastajale asju meenutada ning seetõttu muutub vastamine nende jaoks kergemaks (Hirsijärvi & Remes, 2007, lk 188).

Ankeet koostati pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ osalevatele õpetajatele. Ankeetküsimustik saadeti pilootprojekti osalevate lasteaedade direktoritele nii eesti kui ka vene keeles, mis lihtsustas venekeelsetel õpetajatel küsimustikule vastamist. Küsimused koostati teooriast lähtudes ning võttes arvesse pilootprojekti osalevate rühmameeskondade eripära (kaks venekeelset õpetajat ja üks eestikeelne õpetaja rühmas).

Ankeet koosnes 28 küsimusest, millest üheksa oli avatud vastustega, 19 olid valikvastustega, nende seas üheksa olid poolavatud küsimused, kus ühe vastusevariandina oli lisatud „muu/other“. Küsimustik koostati *Google Forms*i keskkonnas ning küsimustikule vastamine oli anonüümne.

Andmete analüüsimisel loeti vastused korduvalt läbi ning kvantitatiivse andmetöötluse läbiviimiseks kasutati *MS Exceli* tabelit, kuhu sisestati tulemustest saadud andmed. Saadud andmete põhjal koostati diagrammid ning esitati uurimistöös joonistena.

2.3. Valimi iseloomustus

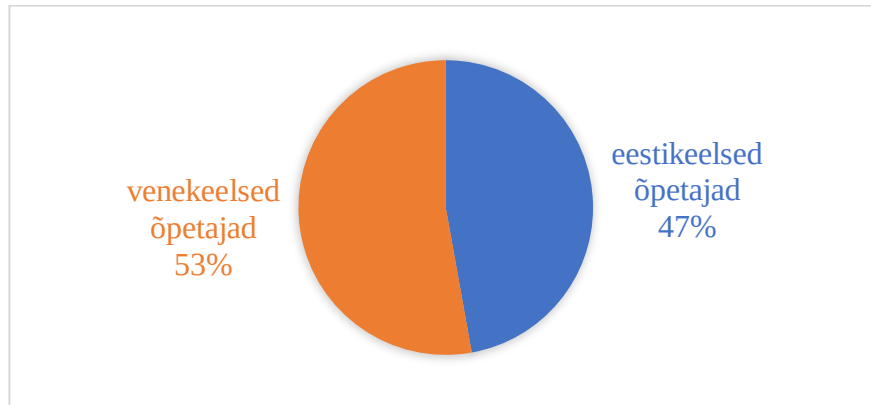
Valimi moodustasid pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ osalevad eesti- ja venekeelsed lasteaiaõpetajad. Kokku saadeti kiri koos küsimustiku edastamise palvega 50-le pilootprojekti osalevale lasteaiale. Kuna uurimistöö autor osaleb ka ise pilootprojekti, siis oli tegemist mugavusvalimiga ning lasteaedade kontaktid olid autorile kättesaadavad. Kokku vastas küsimustikule 53 pilootprojekti osalevat rühmaõpetajat, kellest 53% olid venekeelsed rühmaõpetajad ja 47% eestikeelsed rühmaõpetajad.

Tabel 1. Valimi taustaandmed

Pilootprojektis osalemise aeg	Eestikeelne rühmaõpetaja	Venekeelne rühmaõpetaja
Vähem kui kuus kuud	16%	17,9%
6–12 kuud	32%	25%
2 aastat	40%	35,7%
Rohkem kui 2 aastat	12%	21,4%
Haridustase	Eestikeelne rühmaõpetaja	Venekeelne rühmaõpetaja
Keskharidus/kesk-eriharidus	20%	21,4%
kutseharidus	4%	7,1%
Erialane kõrgharidus	68%	71,4%
Mitteerialane kõrgharidus	12%	0%
Vanus	Eestikeelne rühmaõpetaja	Venekeelne rühmaõpetaja
20–30	28%	3,6%
31–40	28%	28,6%
41–50	32%	28,6%
51–60	12%	28,6%
61 või vanem	0%	10,7%

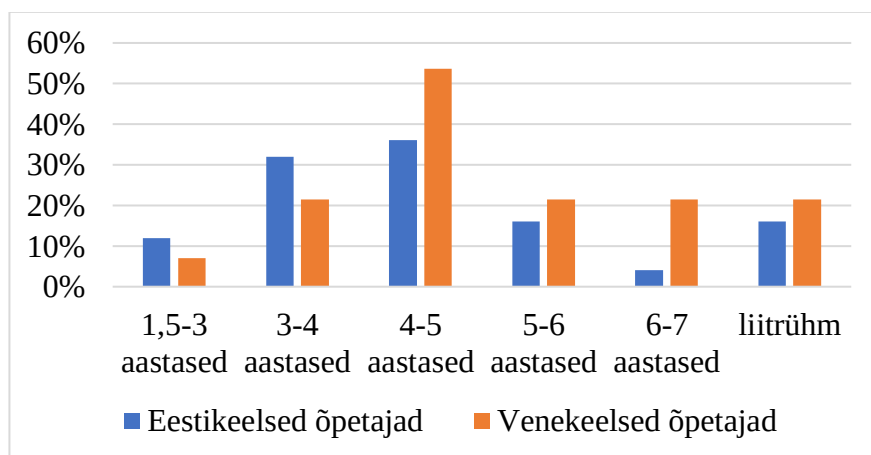
Küsimustikule vastanutest 40% eestikeelsetest ja 35,7% venekeelsetest õpetajatest oli pilootprojektis osalenud kaks aastat. Rohkem kui kaks aastat osalenuid oli eestikeelsete õpetajate seas 12% ja venekeelsete õpetajate seas 21,4%. Vähem kui kuus kuud pilootprojektis osalenuid oli eestikeelsete õpetajate seas 16% ja venekeelsete õpetajate seas 17,9%. 32% eestikeelseid õpetajaid ja 25% venekeelseid õpetajaid olid vastamise hetkeks pilootprojektis osalenud 6–12 kuud. Erialane kõrgharidus oli eestikeelsete õpetajate seas 68% vastanutest ja venekeelsete õpetajate seas 71,4% vastanutest. Suurem osa eestikeelsele küsimustikule vastajatest oli vanuses 41–50 (32%) ja venekeelsele küsimustikule vastajatest oli võrdselt kolmes vanusegrupis vanuses 31–40, 41–50 ja 51–60 (kõigis kolmes vanusegrupis 28,6%).

Küsimustikule vastanutest 53% olid venekeelsed õpetajad ja 47% eestikeelsed õpetajad (joonis 1).

Joonis 1. Küsitluses osalenud õpetajate jaotus emakeele järgi

Pilootprojektiis osalevates rühmades on erinevas vanuses lapsed. Käesoleva uurimustöö tulemuste põhjal selgub, et 53,6% venekeelsetest õpetajatest ja 36% eestikeelsetest õpetajatest vastas, et nende rühmas on 4–5-aastased lapsed. 32% eestikeelseid õpetajaid ja 21,4% venekeelseid õpetajaid töötavad rühmas, kus on 3–4-aastased lapsed. 5–6-aastaste laste rühmas töötab 21,4% venekeelsetest õpetajatest ning 16% eestikeelsetest õpetajatest. Eestikeelsetest õpetajates 4% ja venekeelsetest õpetajatest 21,4% töötavad 6–7-aastaste lastega rühmas. Eestikeelsetest õpetajatest 12% ja venekeelsetest õpetajatest 7,1%, töötavad lastega vanuses 1,5 kuni 3 aastat. 21,4% venekeelsetest õpetajatest ja 16% eestikeelsetest õpetajatest vastasid, et töötavad liitrühmas. Tulemustest selgub, et pilootprojekti rühmades on kõige rohkem lapsi vanuses 4–5 aastat (joonis 2).

Joonis 2. Laste vanus pilootprojektiis osalevates rühmades

Etteantud laste vanusegruppidele lisaks vastati, et töötatakse tasandusrühmas, kus on erivanuselised lapsed ja seetõttu pole eesti keelega lihtne tegeleda, aga lapsed õpivad keelt hästi.

2.4. Uuringu protseduuri kirjeldus

Uurimistöös kasutati andmekogumismeetodina ankeetküsitlust. Küsimustikus oli avatud ja valikvastustega küsimused ning selle abil koguti nii kvalitatiivseid kui kvantitatiivseid andmeid. Enne küsimustiku edastamist pilootprojekti osalevatele lasteaedadele viidi läbi uuring paari kolleegiga, et välja selgitada küsimustikule vastamise aeg ning kas küsimused on arusaadavalt koostatud.

Küsimustikud edastati koolieelsete lasteasutuste õpetajatele koostöös lasteaedade juhtkonnaga ning vastuste kogumine toimus anonüümselt *Google Forms*i keskkonnas. Küsimustikud saadeti 50-le pilootprojekti osalevatele lasteaedade direktoritele palvega edastada need pilootprojekti osalevatele rühmaõpetajatele. Ühest lasteaiast tuli kirjale vastus, et peale uurimistöö kaitsmist soovitakse, et jagataks saadud tulemusi ning nende lasteaias saaks uurimistulemuste põhjal vajadusel koostööd parandada.

Uuringu läbiviimise algus oli 8. veebruar ning aega küsimustikule vastamiseks oli kaks nädalat ehk tähtaeg oli 22. veebruar. Paar päeva enne tähtaja saabumist selgus, et ei õnnestu tähtajaks kokku saada vajalikku arvu vastuseid ning meeldetuletus palvega küsimustikule vastamiseks saadeti välja 18. veebruaril. Kokku vastas küsimustikule 53 pilootprojekti osalevat rühmaõpetajat, kellest 28 olid venekeelsed ja 25 eestikeelsed õpetajad.

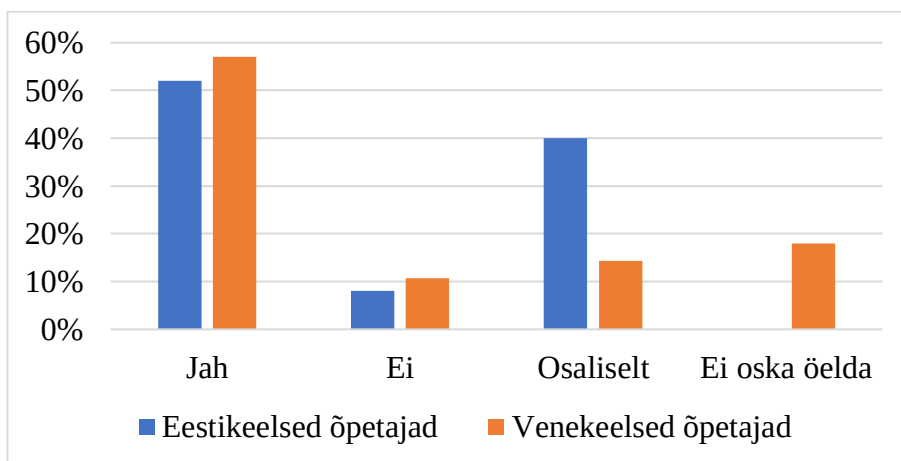
3.UURIMISTÖÖ TULEMUSTE KOKKUVÕTE

3.1. Õpetajate ootused seoses pilootprojektiga

Küsimusele *Millised ootused olid õpetajatel enne pilootprojektiga liitumist*, vastas enamik eestikeelseid õpetajaid, et ootavad head koostööd, uusi kogemusi, uusi teadmisi. Õpetajate ootused olid seotud ka uute lähenemisviiside ja õpetamismeetoditega tutvumine. Samuti soovisid õpetajad, et lapsed ei kardaks rääkida eesti keeles ning oleksid koolimineku ajaks valmis suhtlema mitte ainult vene keeles kuid ka eesti keeles.

Venekeelsete õpetajate ootused olid enamjaolt seotud hea koostööga ning võimalusega õppida eestikeelse õpetaja kõrval ka ise eesti keelt. Samuti pakkus venekeelsetele õpetajatele huvi, kui kiirelt lapsed eesti keelt omandavad ja kas pilootprojekt aitab lastel eesti keelt omandada. Õpetajate vastustest selgus, et pilootprojekti alguses oli raske ette kujutada koostööd eestikeelse õpetajaga, samas oli ootus, et lapsed omandavad kergelt eesti keelt.

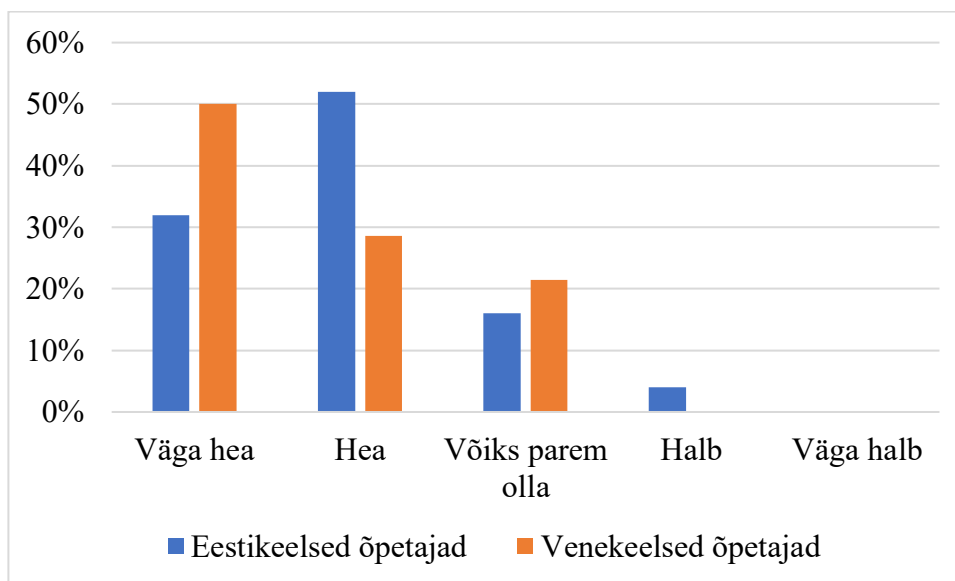
Lisaks ootustele said õpetajad vastata ka küsimusele ootuste täitumise kohta. Tulemustest selgus, et 52% eestikeelsete õpetajate ja 57,1% venekeelsete õpetajate ootused seoses projektiga on täitunud. 8% eestikeelsete ja 10,7% venekeelsete õpetajate ootused ei ole täitunud. 40% eestikeelseid ja 14,3% venekeelseid õpetajaid märkisid, et nende ootused on täitunud osaliselt. 17,9% küsimustikule vastanud venekeelsetest õpetajatest ei osanud hinnata, kas nende ootused on täitunud või ei (joonis 3). Õpetajaid, kelle ootused täitusid täiesti või osaliselt, oli rohkem kui neid, kelle ootused ei täitunud.

Joonis 3. Õpetajate jaotus seoses ootuste täitumisega

3.2. Õpetajate arusaam koostööst ja seda mõjutavatest teguritest

Rühmameeskonna omavahelist koostööd hindas 32% eestikeelseid ja 50% venekeelseid õpetajaid väga heaks, 52% eestikeelseid ja 29% venekeelseid heaks. 16% eestikeelseid ja 21% venekeelseid õpetajaid oli arvamusel, et koostöö võiks olla parem ja 4% eestikeelseid õpetajaid hindas koostööd halvaks. Väga halvaks ei pidanud koostööd ükski uuringus osalenud õpetaja (joonis 4).

Joonis 4. Õpetajate hinnang rühmameeskonna omavahelisele koostööle

Paludes põhjendada valitud vastusevarianti, siis eestikeelsete õpetaja vastustest võib välja tuua selle, et isegi kui alguses koostöö ei toiminud, siis peale ühiseid vestlusi, kokkuleppeid ja kompromisse, on siiski enamus rühmades saanud koostöö rühmameeskonnas toimima. Samas selgus õpetajate vastustest, et mõnes rühmas on kadunud pilootprojekti mõte eesti keele õpetaja ja vene keele õpetaja koos. Õpetaja on üks eestikeelne ning venekeelsed õpetajad ei taha anda palju aega eestikeelseteks tegevusteks, samuti ei taha nad, et üritustel oleks eestikeelne osa. Õpetajad ei soovi vahetada ruumi, et üks päev on näiteks eestikeelne rühm magamistoas ja järgmine päev teine jne. Veel tuuakse välja, et koostöö ühe venekeelse õpetajaga toimib väga hästi ja teisega mitte.

Eestikeelsete õpetajate seas olid positiivsed arvamused enam kui pooltel õpetajatel. Näiteks toodi välja, et õpetajad on õppinud leidma kompromisse ja töökeskkond on pingevaba. Kogu meeskond töötab ühise eesmärgi nimel ning soovib, et rühmas kõigil on hea olla. Tehakse koostööd, arutatakse nii eesmärgi saavutamise protsessi kui ka lõplikuid tulemusi, jagatakse

tööd ja vastutust omavahel, lepitakse kokku, otsitakse kompromisse, ollakse heatahtlikud ja korrektsed.

Venekeelsed õpetajad põhjendasid, et eestikeelne õpetaja näitab vähest initsiatiivi, praktiliselt ei koosta uut materjali tegevuste jaoks. Eestikeelse õpetaja aktiivsuse ja initsiatiivi kohta lisati, et infovahetus õpetajate vahel on küll parem, kuid eestikeelne õpetaja ei soovi lastega õues viibida ega lõbusaid tegevusi läbi viia.

Venekeelsete rühmaõpetajate vastustest selgus ka, et pilootprojekti eestikeelne õpetaja piirab oma aega õppetegevuses ja unustab ülejäänud ajal rääkida lastega eesti keeles. Näiteks kui tegeleb lastega individuaalselt. Põhjendustes tuuakse välja ka seda, et rühma saabus uus õpetaja, kellel puudub kogemus, ning venekeelsed õpetajad peavad teda koolitama.

Venekeelsed õpetajad soovivad, et pilootprojekti õpetaja viiks ka kunstitegevust läbi, aitaks lõigata, valmistada ette materjali või abistaks lapsi ülesannete täitmisel. Õpetajate vastused rühmameeskonna koostöö kohta olid seotud sellega, et eestikeelne õpetaja ei võta initsiatiivi, ootab, et keegi ütleks, mida teha.

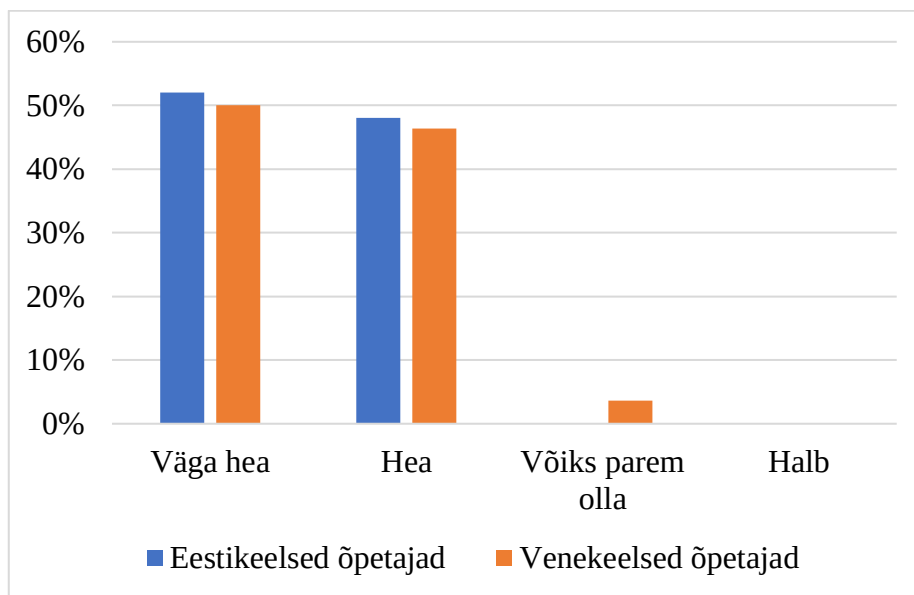
Siiski on rühmameeskondi, kus koostöö toimib. Moodustatud on produktiivne meeskond, kus kõik liikmed on head kuulajad ja kohtlevad üksteist austusega. Õpetajad hoiavad meeskonnas suurepäraseid suhteid, on alati valmis koostööks ja meeskonnatööks. Kõik plaanid, üritused, ideed arutatakse koos läbi ja viiakse ellu.

Küsimusele, kuidas venekeelne õpetaja toetab eestikeelset õpetajat õppematerjali koostamisel, vastas kaheksa eestikeelset õpetajat, et venekeelne õpetaja ei toeta üldse. Ülejäänud vastuste seast võib välja tuua, et kui nädala/kuu teema on sama, on õpetajatel võimalik koostada sarnaseid või ühiseid materjale. Samuti vastati, et venekeelse õpetaja pädevuses ei ole eestikeelset õpetajat toetada ning temal on enda materjalid, mida vajadusel saab vahetada. Vastanute seast kümnel eestikeelsel õpetajal on siiski venekeelsete õpetajate toetus õppematerjalide koostamisel.

Venekeelsed õpetajad vastasid samale küsimusele ja suurem osa õpetajaid vastas, et toetab eestikeelset õpetajat õppematerjalide koostamisel. Õpetajad tutvustavad teineteisele tegevuskavasid ning üheskoos arutatakse nädalateemasid, otsitakse ühiseid lahendusi, mis on suunatud laste eesti keele paremaks omandamiseks. Mõned venekeelsete õpetajad vastasid, et ei toeta kuidagi eestikeelset õpetajat õppematerjali koostamisel. Toodi välja, et

kumbki õpetaja ei sekku üksteise alarühmategevustesse. Õpetajad koostavad oma ülesanded ise, täpsustades teineteisega vaid tunni sisu.

Koostööd lasteaia juhtkonnaga hindas 52% eestikeelseid ja 50% venekeelseid õpetajaid väga heaks. 48% eestikeelseid ja 46% venekeelseid õpetajaid hindas koostööd lasteaia juhtkonnaga heaks ja 4% venekeelsetest õpetajatest oli arvamusel, et koostöö juhtkonnaga võiks olla parem. Ükski vastanutest ei pidanud koostööd lasteaia juhtkonnaga halvaks (joonis 5).

Joonis 5. Õpetajate hinnang koostööle lasteaia juhtkonnaga

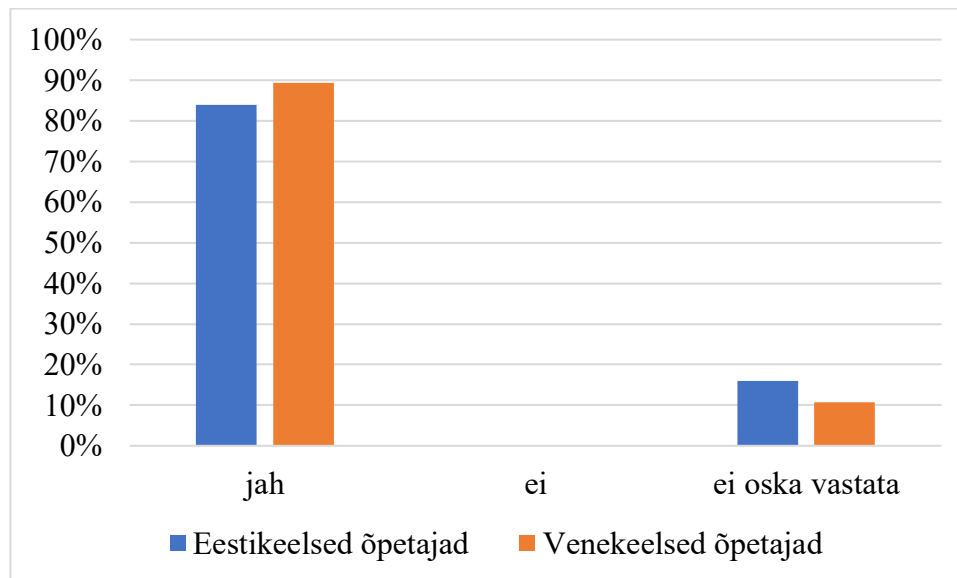
Paludes põhjendada antud hinnangut koostööle lasteaia juhtkonnaga, tõid kaks eestikeelset õpetajat välja, et pilootprojekti õpetaja on ülekoormatud. Töötab asendusõpetajana tihti. Tihti töötab pilootprojekti eestikeelne õpetaja ka venekeelse õpetaja eest.

Enamjaolt on toodud välja positiivseid aspekte. Õpetajate arvates toetab juhtkond igati eesti keele õpet, vajadusel tellitakse ka uusi materjale. Juhtkond on selgitanud venekeelsetele õpetajatele eesti keele õpetamise olulisust. Probleemide korral saab juhtkonna poole pöörduda ning juhtkond käib uurimas, kuidas läheb. Projekti raames määratud raha kulutatakse nii nagu õpetajad otsustavad, sõltuvalt nende vajadusest.

Venekeelsete õpetajate seas toodi välja vaid üks probleemne aspekt õppematerjalide vähesuse kohta. Vajatakse rohkem uusi mängu ja õppevahendeid. Samas ülejäänud venekeelsed õpetajad hindavad koostööd juhtkonnaga kõrgelt. Näiteks vastatakse, et direktor toetab alati õpetajate ideid ja vajadusel varustab rühma vajalike materjalidega.

Tuntakse juhtkonn poolset moraalset tuge professionaalsete vajaduste suhtes, toetatakse, osaletakse ideede genereerimise protsessis, tagatakse vajalik töömaterjal.

Küsimusele, kas juhtkond toetab rühmameeskonna koostööd, vastas jaatavalt 84% eestikeelsetest ja 89,3% venekeelsetest õpetajatest. 16% eestikeelsetest õpetajatest ja 10,7% venekeelsetest õpetajatest ei osanud antud küsimusele vastata. Küsitluses osalenutest keegi ei märkinud vastuseks, et juhtkond ei toeta rühmameeskonna koostööd (joonis 6).

Joonis 6. Juhtkonna toetus rühmameeskonna koostööle

Paludes põhjendada vastust seoses juhtkonna toetusega rühmameeskonna koostööle, vastasid eestikeelsed õpetajad, et juhtkond pigem palub lastega mängida ning keegi ei ole uurinud kuidas rühmameeskonnal läheb. Samuti toodi välja, et juhtkond on vestelnud domineerivamate õpetajatega ning selgitanud koostöö olulisust. Vastustest ilmneb ka, et mõnes rühmas toimib koostöö pigem hästi ning ei vajata juhtkonna toetust.

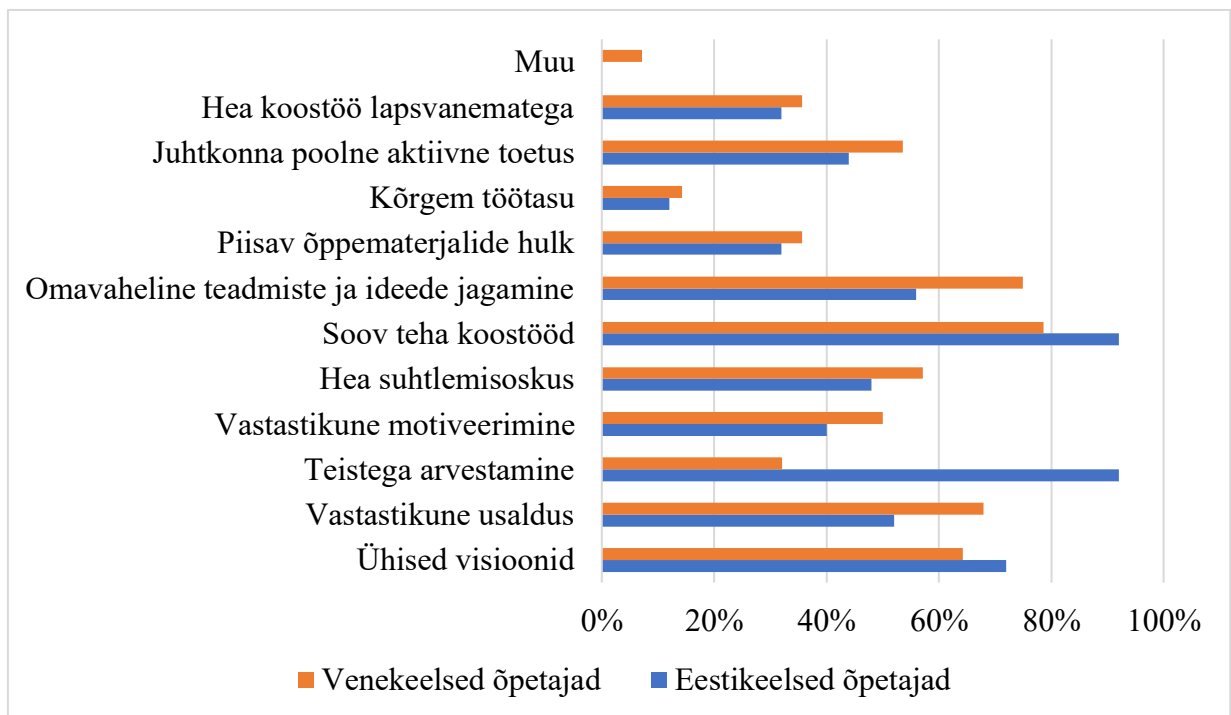
Samuti on põhjendustes toodud välja erinevad meeskonnakoolitused, arenguvestlused, väljasõidud, abi osutamine ja konfliktsituatsioonide lahendamine juhtkonna poolt.

Venekeelsete õpetajate põhjendustest võib välja tuua, et õpetajad soovivad ühtsemat koostööd eestikeelse õpetajaga ning ollakse arvamusel, et pigem peab probleeme lahendama omavahel, mitte juhtkonna abil.

Samamoodi nagu ka eestikeelsed õpetajad, vastasid ka venekeelsed õpetajad, et lasteaia juhtkond toetab erinevate võimalustega, näiteks nagu koolitused, vestlused, ettepanekud ja rühmameeskonna koostöö toimimine on juhtkonna jaoks olulisel kohal.

Küsimusele, mida peavad õpetajad oluliseks koostöö toimimise juures, lisas üks venekeelne õpetaja etteantud vastusevariantidele konfliktide puudumise.

Kõige olulisemaks koostöö toimimise juures valisid 92% eestikeelsetest õpetajatest soovi teha koostööd ja teistega arvestamist. Venekeelsetest õpetajatest 78,6% pidas kõige olulisemaks koostöö juures soovi teha koostööd ja 75% vastanutest omavahelist teadmiste ja ideede jagamist. Teistega arvestamist pidas koostöö juures oluliseks vaid 32,1% venekeelsetest õpetajatest. Kõige vähem oluliseks pidasid nii eestikeelsed kui ka venekeelsed õpetajad kõrgemat töötasu (joonis 7).

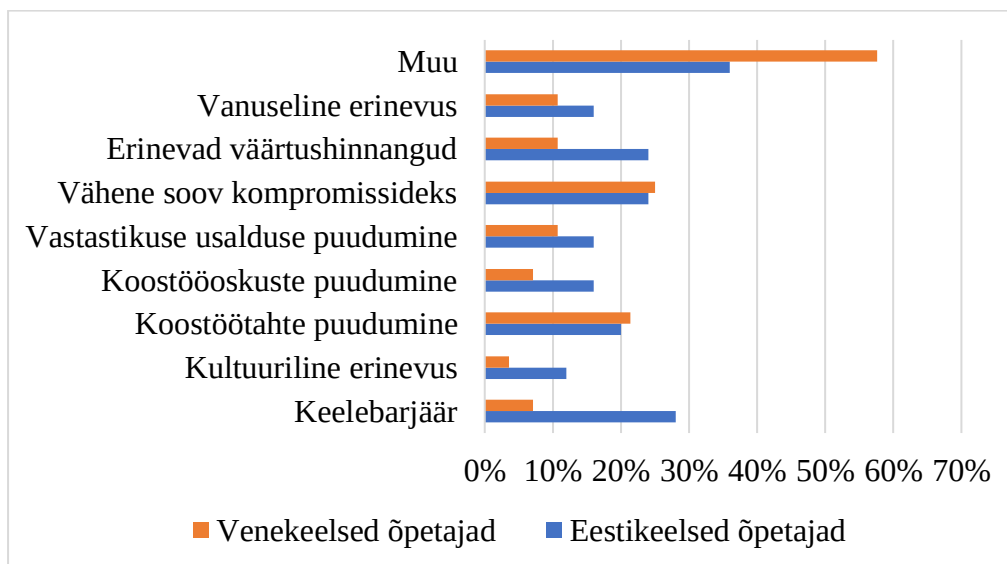
Joonis 7. Olulised aspektid koostöö toimimisel

Paludes põhjendada tehtud valikut, lisasid eestikeelsed õpetajad, et peavad oluliseks kõiki eespool nimetud punkte ja lisasid omaltpoolt, et koostöö toimimisel on olulisel kohal ühine visioon, teineteise toetamine ja teineteisega arvestamine. Vastustest ilmnes, et õpetajate hinnangul on raske teha koostööd ning oma tööle igapäevaselt keskenduda, kui meeskonnas ei ole ühiseid eesmärke ning töötatakse teineteisele vastu. Oluliseks peetakse ühiseid eesmärke ja soove ning ühes suunas liikumist.

Ka venekeelsete õpetajate vastustest tuli välja, et kõik loetletud punktid on olulised. Lisaks selgus tulemustest, et õpetajatel on pedagoogilise protsessi suhtes erinevad vaated. Lisati, et

olulisel kohal on õpetaja pädevus, motivatsioon ning valmisolek koostööks ja uuendusteks rühmameeskonnas.

Küsimusele milliseid takistavaid tegureid on õpetajad märganud rühmameeskonna omavahelises koostöös, märkis 28% eestikeelseid õpetajaid keelebarjääri, samas venekeelsetest õpetajatest märkis sama vastuse vaid 7,1% vastanutest. 24% eestikeelsetest õpetajatest märkis, et on märganud vähest soovi kompromissideks, venekeelsetest õpetajatest oli samal arvamusel 25% vastanutest. Eestikeelsetest õpetajatest 24% märkis, et on märganud takistava tegurina ka erinevaid väärtushinnanguid, samas venekeelsete õpetajate seas on seda märganud vaid 10,7% vastanutest. Kõige vähem koostööd takistava tegurina on märgatud nii eestikeelsete (12%) kui ka venekeelsete (3,6%) õpetajate seas kultuurilist erinevust (joonis 8).

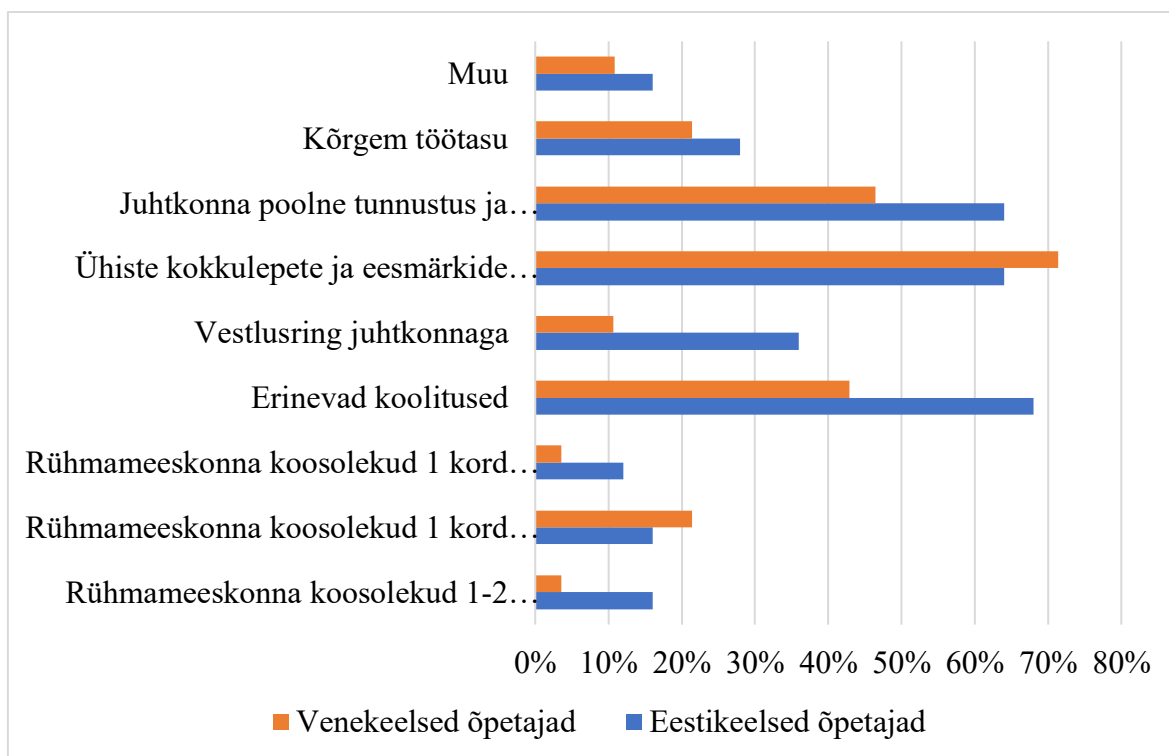

Joonis 8. Koostööd takistavad tegurid

Koostööd takistavate tegurite puhul tõid eestikeelsed õpetajad välja lisaks etteantud vastusevariantidele ka inimeste iseloomu ja rühmameeskonna erinevad eesmärgid. Põhjendustest selgus, et kuna rühmaruumis on mitu osapoolt, siis mõnikord on raske teha omavahel koostööd, leida kompromissis ning selgeks teha arusaamatuste põhjuseid ja eelarvamusi. Õpetajatel on erinevad tööstiilid ja meetodid ning mõnikord kolleeg ei ole rahul teise õpetaja meetoditega. Lisaks toodi ka põhjusena välja, et mõned õpetajad on saanud hariduse nõukogude ajal ja töömeetodid erinevad nendest, mida meile praegu õpetatakse. Venekeelsete õpetajate seas toodi lisaks välja hirm uuenduste ees ja teadmatus, kuidas

töötada nii, et kumbki keel ei kannataks. Vastanutest üheksa õpetajat arvas, et mingeid takistusi ei esine.

Küsimusele, kuidas saaks õpetajate arvates tõsta rühmameeskonna koostöö efektiivsust, hindas 68% eestikeelseid õpetajaid kõige kõrgemalt erinevaid koolitusi, samas venekeelsetest õpetajatest 71,4% arvas, et rühmameeskonna koostöö efektiivsust aitaks tõsta ühiste kokkulepete ja eesmärkide seadmine. Kõige vähem valiti venekeelsete õpetajate (3,6%) seas vastusevariante, et rühmameeskonna koostöö efektiivsust aitavad tõsta rühmameeskonna koosolekud üks kord nädalas või üks kuni kaks korda aastas (joonis 9).

Joonis 9. Rühmameeskonna efektiivsust tõstvad tegurid

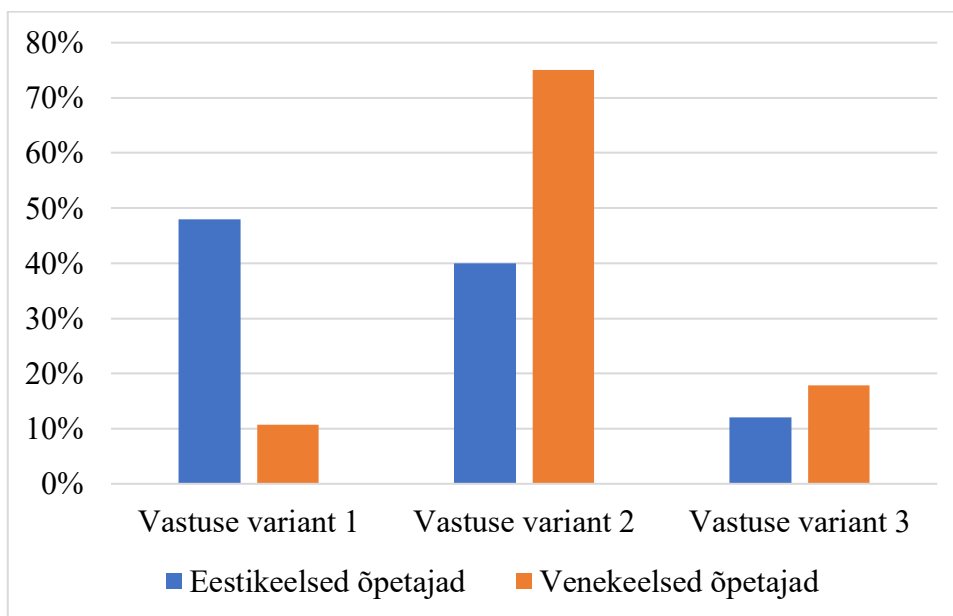
Rühmameeskonna koostöö efektiivsuse tõstmiseks pakkusid eestikeelsed õpetajad lisaks etteantud vastusevariantidele ka selliseid variante nagu omavahelised läbirääkimised ja pidevad arutelud. Antud vastusevariantidele lisati, et koostööd takistavaid tegureid ei saa muuta mõne koosolekuga.

Venekeelsete õpetaja seas toodi välja, et õpetajad ei kohtu omavahel tööpäeva jooksul, vaid saadakse perioodiliselt vähemalt pooleks tunniks kokku, arutatakse ainult päevakajalisi asju ning esimesel korral sõlmitakse selged kokkulepped, mida, kuidas ja miks me teeme.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimine ja läbiviimine

Küsimuse, kuidas planeeritakse rühmas õppe- ja kasvatustegevust, vastustest selgus, et 75% venekeelsetest õpetajatest hindab, et enamjaolt planeeritakse, koostatakse ja täidetakse tegevuskava ühiselt. Eestikeelsetest õpetajatest 40% vastasid samuti, et õppe- ja kasvatustegevused planeeritakse, koostatakse ja täidetakse ühiselt.

Samas 48% eestikeelsete õpetajate vastustest selgus, et enamjaolt koostavad venekeelsed ja eestikeelsed õpetajad tegevuskava eraldi. Samas selle vastusevariandi valis vaid 11% venekeelsetest õpetajatest. Joonisel 10 on välja toodud õpetajate vastuste jaotus seoses õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisega. 18% venekeelsetest õpetajatest vastas, et koostavad iseseisvalt õppe- ja kasvatustegevuse kava ning eestikeelne õpetaja ei osale tegevuskavade koostamisel. Ka 12% eestikeelsetest õpetajatest vastas, et ei osale tegevuskava koostamisel.

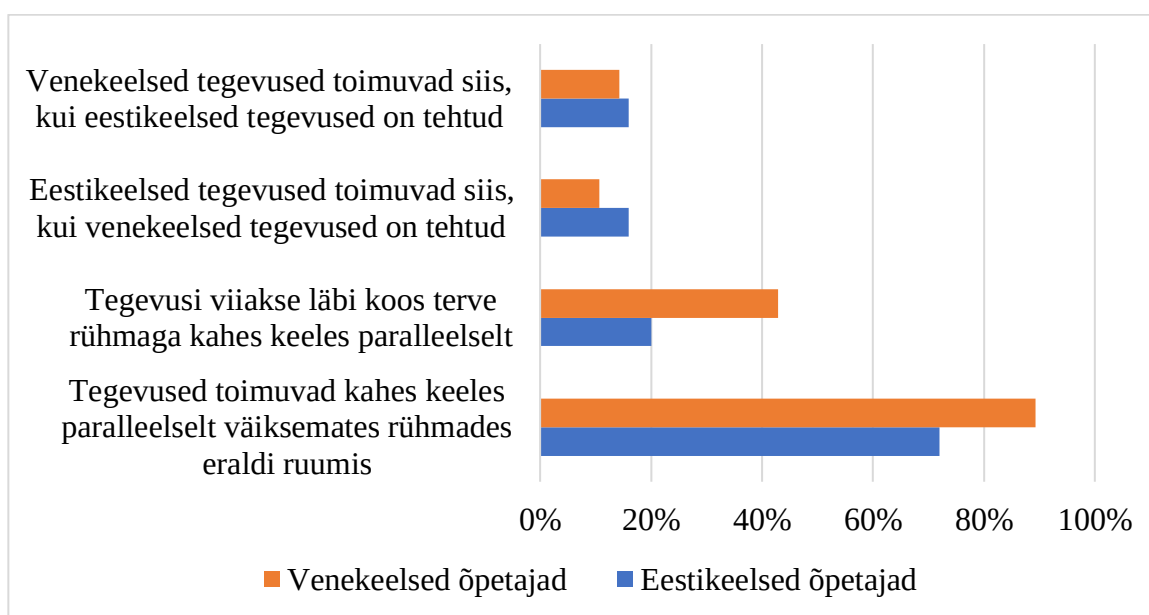

Joonis 10. Õpetajate jaotus seoses õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisega

Vastusevariant 1- venekeelsed õpetajad ja eestikeelne õpetaja koostavad eraldi tegevuskava, vastusevariant 2- tegevuskava koostatakse ja täidetakse ühiselt ning vastusevariant 3- tegevuskava koostavad venekeelsed õpetajad ja eestikeelse õpetaja ei osale tegevuskavade koostamisel.

Küsimusele, kuidas viiakse õppe- ja kasvatustegevusi läbi, vastas enamus venekeelseid õpetajaid (89,3%) ja eestikeelseid õpetajaid (72%), et tegevused toimuvad kahes keeles paralleelselt väiksemates rühmades eraldi ruumis. 42,9% venekeelseid õpetajaid ja 20% eestikeelseid õpetajaid aga valis vastuseks, et tegevusi viiakse läbi koos terve rühmaga kahes

keeles paralleelselt. Venekeelsetest õpetajatest 10,7% vastas, et eestikeelsed tegevused toimuvad siis, kui venekeelsed tegevused on tehtud, samamoodi vastas ka 16% eestikeelseid õpetajaid. Samas 16% eestikeelseid õpetajaid 14,3% venekeelseid õpetajaid vastas, et venekeelsed tegevused toimuvad siis, kui eestikeelsed tegevused on tehtud. Õpetajate vastustest selgub siiski, et enamuse pilootprojekti rühmades toimuvad õppe- ja kasvatustegevused kahes keeles paralleelselt väiksemates rühmades ning eraldi ruumides (joonis 11).

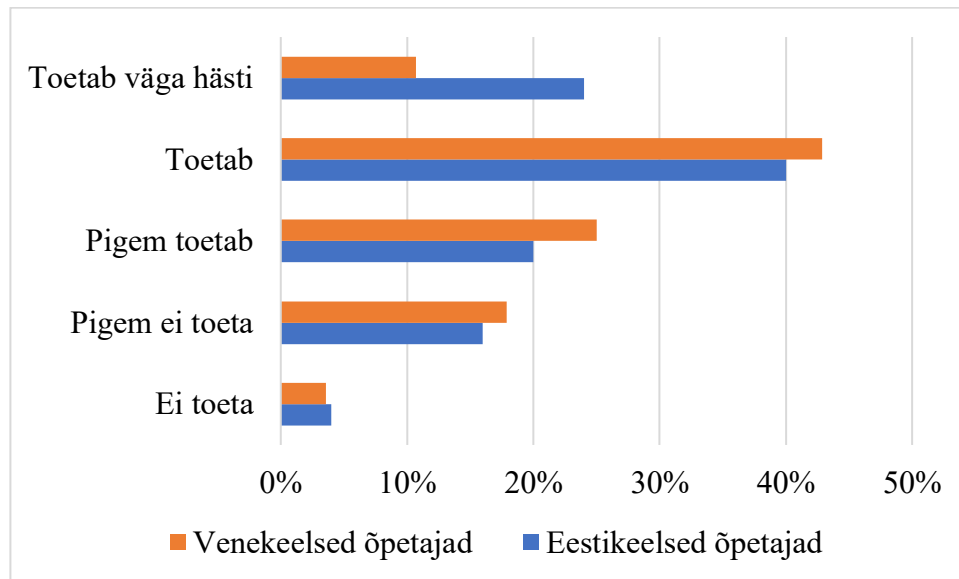

Joonis 11. Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimine

3.4. Rühma füüsiline keskkond

Küsimuse, kuidas rühma füüsiline keskkond toetab õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, vastused jaotusid järgmiselt. Venekeelsete õpetajate seast 10,7% hindas, et rühma füüsiline keskkond toetab väga hästi õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist väiksemates rühmades, samal arvamisel oli ka 24% uuringus osalenud eestikeelsetest õpetajatest. 42,9% venekeelsetest õpetajatest pidas rühma füüsilist keskkonda toetavaks ning 25% pigem toetavaks. 40% eestikeelsete õpetajate arvates rühma füüsiline keskkond toetab õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist väiksemates rühmades ning 20% hindas rühmaruumi füüsilist keskkonda pigem toetavaks. 17,9% venekeelsetest õpetajatest ja 20% eestikeelsetest õpetajatest olid arvamisel, et rühma füüsiline keskkond pigem ei toeta õppetegevuste läbiviimist väiksemates rühmades. 2,6% venekeelsetest ja 4% eestikeelsetest õpetajatest arvasid, et nende rühma füüsiline keskkond ei toeta õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist väiksemates rühmades. Uuringu tulemustest selgub, et enamuse

pilootprojektis osalevate rühmade füüsiline keskkond siiski toetab õppetegevuste läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades (joonis12).

Joonis 12. Õpetajate arvamus rühma füüsilise keskkonna toetuse kohta õppetegevuste läbiviimiseks

Lisaks paluti õpetajatel kirjeldada, kuidas rühma füüsiline keskkond toetab või ei toeta õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates gruppides. Eestikeelsed õpetajad, kelle arvates rühma füüsiline keskkond toetab õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates gruppides vastasid, et neil on eraldi magamistuba, kus tegeletakse lastega. Rääkivad seinad, valge tahvel, väga palju erinevaid mängu- ja õppematerjale. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad kahes eraldi ruumis ning paralleelselt. Rühmaruumid on suletava uksega eraldatavad.

Venekeelsed õpetajad, kelle arvates rühma füüsiline keskkond toetab õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, vastasid, et nende rühmaruumid võimaldavad tegevusi läbi viia alarühmades. Vastustest ilmnes ka, et muusika- ja liikumistegevused toimuvad samuti alarühmades, mis võimaldab neil korraldada nii ühiseid õppetegevusi või väikestes rühmades kui ka mõnusat aega individuaalseks tööks. Samuti vastati, et õpetajad lepivad eelnevalt kokku, kes millises ruumis tegevusi läbi viib.

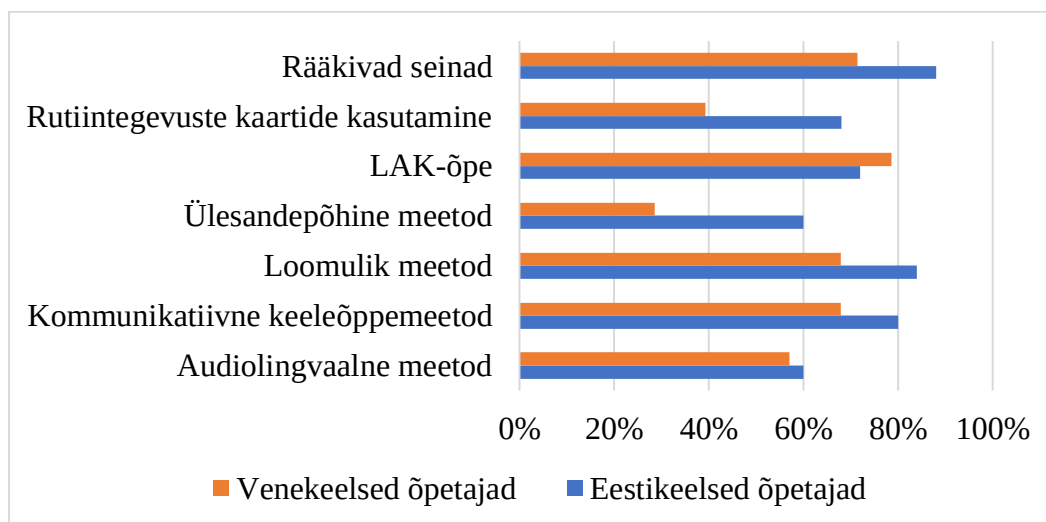
Eestikeelsed õpetajad, kelle arvates rühma füüsiline keskkond ei toeta õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, vastasid, rühma füüsiline keskkond pigem nende arvates ei toeta õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, kuna teine rühm (mis on alati eestikeelne rühm) tegeleb magamistoas, kus on väga vähe ruumi.

Seinapind, kuhu saaks midagi kleepida, on väike. Samuti ilmneb vastustest, et mõnes rühmas on ainult üks rühmaruum ja lapsi palju kohal. Rühmaruum on väike, vajatakse lisaruumi.

Venekeelsed õpetajad, kelle arvates rühma füüsiline keskkond ei toeta õppetegevuste läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, vastasid, et rühmaruum ja magamistuba on koos ning gruppide jagamisel peaks üks grupp liikuma koridori õppetegevust tegema ning ruumi ei ole piisavalt, et tegutseda nii, et ei segaks teineteist.

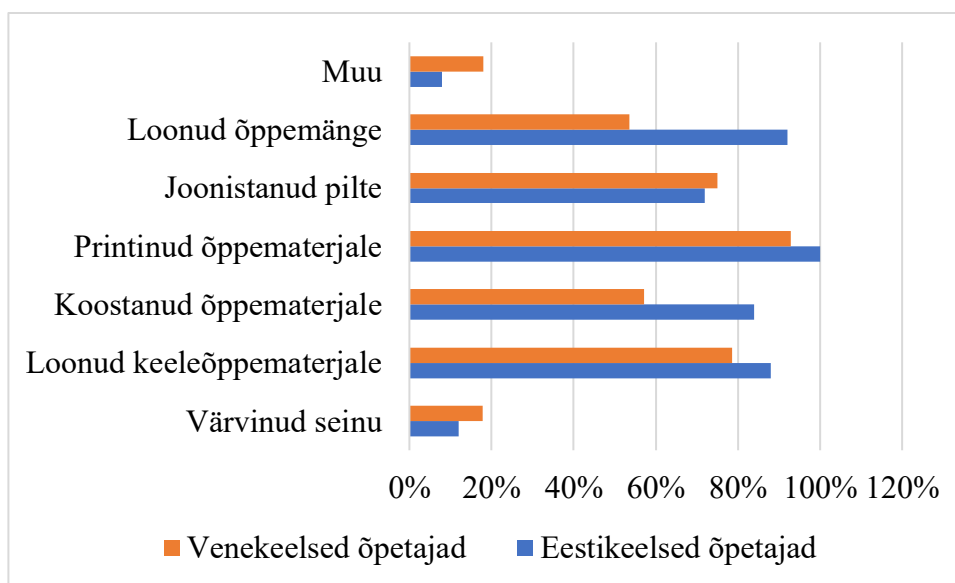
3.5. Meetodid ja võtted

Keeleõppemeetoditest on uuringu tulemustel 88% eestikeelsete õpetajate seas kasutusel „rääkivad seinad“. Venekeelsetest õpetajatest 71,4% vastas, et nende rühmas kasutatakse „rääkivate seinte“ meetodit eesti keele kui teise keele õpetamisel. Venekeelsetest õpetajatest 78,6% vastas, et nende rühmas on kasutusel LAK-õpe, eestikeelsetest õpetajatest 72% vastas, et kasutab LAK-õppe meetodit. Loomulikku keeleõppe meetodit kasutab 84% eestikeelsetest õpetajatest ja 67,9% venekeelsete õpetajate hinnangul kasutatakse loomulikku õppemeetodit nende rühmas. 80% eestikeelsetest õpetajatest kasutab kommunikatiivset keeleõppemeetodit ning sama meetodit kasutab eestikeelne õpetaja rühmas ka 67,9% venekeelsete õpetajate arvamusel. Rutiintegevuste kaarte kasutab eesti keele kui teise keele õpetamiseks 68% eestikeelsetest õpetajatest ja 39,3% venekeelsete õpetajate hinnangul. Eestikeelsetest õpetajatest 60% kasutab keeleõppeks audiolingvaalset meetodit. Kõige vähem ehk 28,6% venekeelsetest õpetajatest vastas, et nende rühmas kasutatakse eesti keele kui teise keele õpetamisel ülesandepõhist meetodit, samas eestikeelsete õpetajate seas leiab see meetod kasutust 60% vastanutel (joonis 13).

Joonis 13. Keeleõppe meetodite kasutamine pilootprojekti rühmades

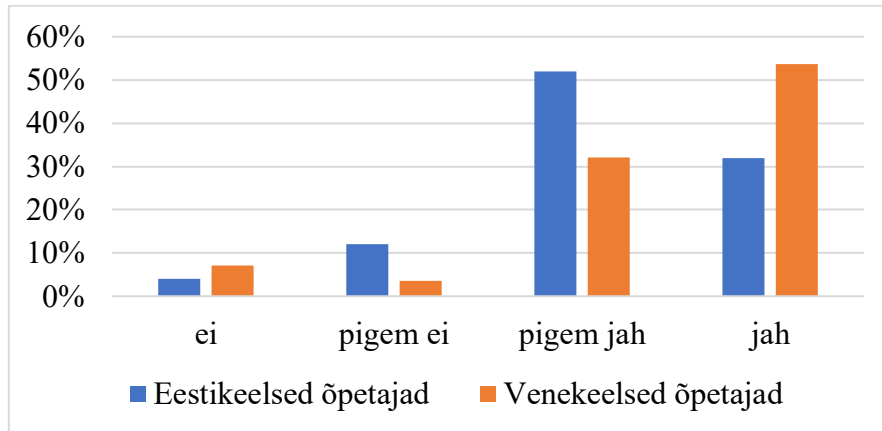
Samuti selgus vastustest, et keelekeskkonna loomiseks on kõik eestikeelsed õpetajad printinud õppematerjale. Lisaks vastasid eestikeelsed õpetajad, et on rühma tellinud magnettahtli, mööblit, vaiba, laua, raamatuid. Lisaks kirjutas üks õpetaja, et on meisterdanud lugemisnurga. Venekeelsed õpetajad lisasid, et materjalid koostatakse kahes keeles. Samuti on kasutusel digivahendid. Venekeelsetest õpetajatest 92,9% vastasid, et on printinud õppematerjale. Õppemänge on loonud 92% eestikeelsetest õpetajatest ning 53,6% venekeelsetest õpetajatest. Keeleõppemänge on ise loonud 88% eestikeelsetest õpetajatest ja 78,6% venekeelsetest õpetajatest. 84% eestikeelsetest õpetajatest ja 57,1% venekeelsetest õpetajatest on ise koostanud õppematerjale. Õppevahendina pilte on joonistanud 72% eestikeelsetest õpetajatest ja 75% venekeelsetest õpetajatest. 17,9% venekeelsetest õpetajatest ja 12% eestikeelsetest õpetajatest on keskkonna loomiseks värvinud ka rühmaruumi seinu. Tulemustest selgub, et õppekeskkonna loomiseks joonistavad pilte ja värvivad seinu rohkem venekeelsed õpetajad kui eestikeelsed õpetajad (joonis 14).

Joonis 14. Õpetajate tegevused keelekeskkonna loomiseks rühmaruumis

52% venekeelsete õpetajate arvates on rühmaruumis piisavalt õppematerjali mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks. Eestikeelsetest õpetajatest 32% arvab samuti, et õppematerjale on rühmas piisavalt mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks. Eestikeelsetest õpetajatest 52% on arvamisel, et pigem on õppematerjali piisavalt mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks, sama vastusevariandi valis ka 32,1% venekeelsetest õpetajatest. 12% eestikeelsetest õpetajatest ja 3,6% venekeelsetest õpetajatest on arvamisel, et pigem ei ole rühmaruumis piisavalt õppematerjale mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks ning venekeelsetest õpetajatest 7,1% ja eestikeelsetest õpetajatest 4% vastas, et õppematerjale ei ole piisavalt

rühmas õppetegevuste läbiviimiseks mõlemas keeles. Venekeelsed õpetajad hindavad rühmaruumis olevat õppematerjali kõrgemalt kui eestikeelsed õpetajad (joonis 15).

Joonis 15. Õpetajate arvamus piisava õppematerjali olemasoluga mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks

Küsimusele, kuidas olemasolevad õppevahendid toetavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist, vastasid eestikeelsed õpetajad, et olemasolevad õppevahendid võimaldavad luua seoseid, tuua illustreerivaid näiteid ja pakuvad lastele huvi. Rühmades on erinevad õppemängud, mis toetavad eesti keele õpetamist ning on suunatud keele arendamisele. Õpetajate hinnangul on kogu materjali võimalik kasutada mõlemas keeles. Samuti lisati, et mängu võib kasutada mõlemas keeles (doomino, bingo, pusle, klotsid jne).

Venekeelsete õpetajate hinnangul võimaldavad erinevad õppevahendid neid kasutada erinevates õppetegevuse valdkondades (esitlused, pildid robotitega töötamiseks, palju visuaalset materjali, rääkivad seinad jne).

ARUTELU

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada eestikeelsete ja venekeelsete õpetajate hinnang omavahelise koostöö efektiivsusele ja koostööd takistavad tegurid ning ettepanekud nende tegurite vähendamiseks.

Esimene uurimisküsimus oli „Millised ootused olid rühmade õpetajatel koostööks pilootprojektiga liitumisel ja kas need ootused said täidetud?“

Uurimistööst selgus, et eestikeelsete õpetajate ootused pilootprojektiga liitumisel olid peamiselt seotud uute kogemuste ja teadmiste saamisega. Samuti oodati pilootprojektiga liitumisel head omavahelist koostööd ja võimalust enesearenguks. Venekeelsete õpetajate ootused olid enamjaolt seotud hea koostööga ning võimalusega õppida eestikeelse õpetaja kõrval ka ise eesti keelt. Samuti pakkus venekeelsetele õpetajatele huvi, kui kiirelt lapsed eesti keelt omandavad ja kas pilootprojekt aitab lastel eesti keelt omandada. Käesoleva uurimistöö põhjal selgus, et ootused täitusid üle pooltel vastanutest ning õpetajaid, kelle ootused täitusid täiesti või osaliselt, oli rohkem kui neid, kelle ootused ei täitunud. Sarnased tulemused saadi ka Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi poolt 2021. aastal läbiviidud uuringust, kus selgus, et õpetajate ootused seoses omavahelise koostööga olid kõrged ning eestikeelsete õpetajate ootuseks oli avatud, paindlik, üksteist toetav ja arvestav koostöö rühmameeskonnas. Ka J. Tolstova (2020, lk 21-25) läbiviidud uuringust selgus, et venekeelsete õpetajate peamiseks ootuseks seoses pilootprojektiga, on saada uusi kogemusi ja teadmisi. Samuti ilmnis Tolstova läbiviidud uuringust, et venekeelsed õpetajad ootavad eestikeelsetelt õpetajatelt koostööd õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel, läbiviimisel ja võimalust praktiseerida eesti keelt ning omandada uusi õpetamismeetodeid. Lisaks on venekeelsete õpetajate ootused seotud õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisega koostöös eestikeelsete õpetajatega paralleelselt läbi mängu ja väikestes gruppides.

Teise uurimisküsimuse põhjal sooviti teada saada, milline on olnud pilootprojekti osalevate rühmaõpetajate omavaheline koostöö. Uurimistulemustest selgus, et pilootprojekti osalevate õpetajate omavaheline koostöö on olnud venekeelsete õpetajate ja eestikeelsete õpetajate hinnangul erinev. Venekeelsed õpetajad hindasid koostööd eestikeelsete

õpetajatega kõrgemalt kui eestikeelsed õpetajad venekeelsete õpetajatega. Väga halvaks ei pidanud koostööd ükski uuringus osalenud õpetaja.

Ka Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi 2021. aastal läbiviidud uuringust selgus, et kõige kõrgemalt hindavad eestikeelsed õpetajad koostööd assistendiga, seejärel liikumisõpetaja ja juhtkonnaga ning madalamalt hinnati koostööd venekeelse õpetajaga. Lisaks ootasid eestikeelsed õpetajad, et koostöö oleks avatud, paindlik, üksteist toetav ja arvestav (Neudorf jt, 2021, lk 6).

Samuti selgus uurimistöö tulemustest, et õppe- ja kasvatustegevuste planeerimises lähevad venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate arvamused lahku. Kui suurem osa venekeelseid õpetajaid vastas, et tegevuskava koostatakse ja täidetakse ühiselt, siis suurem osa eestikeelsetest õpetajatest vastas, et venekeelsed õpetajad ja eestikeelsed õpetajad koostavad eraldi tegevuskava. Vähesed õpetajad vastasid, et tegevuskava koostavad venekeelsed õpetajad ja eestikeelsed õpetajad ei osale tegevuskavade koostamisel. Samuti selgus uurimistulemustest, et enamikus rühmades toimub õppe- ja kasvatustegevus kahes keeles paralleelselt väiksemates rühmades eraldi ruumis. Teisena toodi välja, et tegevusi viiakse läbi koos terve rühmaga kahes keeles paralleelselt. Õpetajate vastustest selgus, et enamikus pilootprojektis osalevates rühmades toimuvad õppe- ja kasvatustegevused kahes keeles paralleelselt väiksemates rühmades ning eraldi ruumis. Tulemustest selgus ka see, et venekeelsed õpetajad toetavad eestikeelset õpetajat erinevate õppematerjalide koostamisel, samuti selgus, et rühmas, kus venekeelne õpetaja ja eestikeelne õpetaja koostavad eraldi tegevuskava, toimub tegevuskava koostamise järgselt ühine arutelu, samuti arutatakse koos nädalateemasid. Samas vastasid mõned venekeelsed õpetajad, et ei toeta kuidagi eestikeelset õpetajat ja kumbki õpetaja koostab oma tunnikava iseseisvalt, täpsustades vaid tunni sisu.

Koostöö toimimise juures peeti nii venekeelsete kui eestikeelsete õpetajate seas kõige olulisemaks soovi teha koostööd. Teise olulise aspektina koostöö toimimise juures toodi venekeelsete õpetajate seas välja omavaheliste teadmiste ja ideede jagamist. Eestikeelsete õpetajate hinnangul oli teine oluline aspekt teistega arvestamine, venekeelsed õpetajad seda nii kõrgelt ei hinnanud. Oluliseks peeti ka vastastikust usaldust, ühiseid visioone ja juhtkonna aktiivset toetust. Veidi vähem oluliseks peeti head koostööd lapsevanematega ja kõrgemat töötasu. Samuti on „Alushariduse õpetajate Euroopa mapis“ välja toodud, et erialane pädevus ja õpetamise tõhusus oleneb suurel määral rühmameeskonna omavahelisest koostööst. Järjepidevus meeskonnatöös ning igapäevane infovahetus laste keelelise arengu

kohta peaks olema prioriteediks kõigi lastega töötavate täiskasvanute jaoks (Goullier jt, 2005, lk 88).

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli „Milliseid takistusi esineb projektis osalevate õpetajate omavahelises koostöös?“. Koostööd takistavaid tegureid on märganud nii eestikeelsed kui venekeelsed õpetajad. Uuringust selgus, et eestikeelsed õpetajad pidasid koostöö kõige suuremaks takistuseks keelebarjääri, samuti peeti suureks takistuseks vähest soovi kompromissideks ning erinevaid väärtushinnanguid. Venekeelsete õpetajate arvates oli kõige suuremaks koostööd takistavaks teguriks vähene soov kompromissideks ja koostöötahte puudumine. Kõige vähem koostööd takistavaks teguriks märkisid nii eestikeelsed kui venekeelsed õpetajad kultuurilised erinevused. Ka Valk ja Ress on „Kodu ja kooli koostöö käsiraamatus“ öelnud, et eduka koostöö takistused võivad olla kommunikatsiooni-, kultuuri- ja isiklike tunnete valdkonnast. Näiteks tõid nad välja, et koostöö takistusteks võivad olla kehv suhtlemisoskus, kultuurilised ja ealised erinevused, isiklikud probleemid ning ebakindlus (Valk & Ress, 2016, lk 24). Jeon ja Ardeleanu uurisid 2020. aastal Ameerika Ühendriikide lasteaiaõpetajate seas läbiviidud uuringus õpetajate töökeskkonnaga seotud stressifaktoreid ja emotsioonide reguleerimise strateegiate kasutamist. Ka nende uurimistulemustest selgus, et õpetajaid mõjutavad stressitegurid, mis on seotud erinevate olukordadega tööl, koostöös kolleegidega ja lisaks lapsevanematega.

Neljanda uurimisküsimuse põhjal sooviti teada saada, kuidas toetab õpetajate arvates juhtkond nende omavahelist koostööd. Üle poolte eestikeelsetest õpetajatest ning pooled venekeelsetest õpetajatest hindasid, koostööd lasteaia juhtkonnaga väga heaks. Samuti vastasid mõned venekeelsed õpetajad, et koostöö lasteaia juhtkonnaga võiks olla parem. Ükski vastanutest ei pidanud koostööd juhtkonnaga halvaks ning põhjendustes toodi enamasti välja positiivseid aspekte. Suurem osa venekeelsetest ja eestikeelsetest õpetajatest vastas, et juhtkond toetab rühmameeskonna koostööd. Põhjendustes toodi välja, et juhtkond võimaldab erinevaid meeskonnakoolitusi, viib läbi arenguestlusi, toimuvad ühised väljasõidud. Samuti osutab juhtkond igakülgset abi ning vajadusel lahendatakse konfliktsituatsioone. Lisaks kirjutasid õpetajad, et juhtkond toetab erinevate võimalustega, koolitused, vestlused, ettepanekud ning rühmameeskonna koostöö toimimine on juhtkonna jaoks oluline. Ka Tallinna Ülikooli Haridusteaduste instituudi 2021. aastal koostatud küsitluse tulemustest selgus, et eestikeelsed õpetajad ootavad juhtkonnalt avatust, toetust ja igakülgset abi ning koostöö kõigi osapoolte vahel peaks põhinema vastastikusel usaldusel.

Samuti oodatakse juhtkonnalt selgete eesmärkide püstitamist ja vastavalt vajadusele õpetajate nõustamist (Neudorf jt, 2021, lk 33).

Viienda uurimisküsimusega sooviti teada saada, mida saaks veel teha, et venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate omavaheline koostöö oleks efektiivsem. Koostöö efektiivsust tõstvate tegurite seast hindasid eestikeelsed õpetajad kõige kõrgemalt erinevaid koolitusi, samas venekeelsete õpetajate hinnangul aitab rühmameeskonna koostöö efektiivsust kõige paremini tõsta ühiste kokkulepete ja eesmärkide seadmine. Ühiste kokkulepete ja eesmärkide seadmist hindasid venekeelsed õpetajad kõrgemalt kui eestikeelsed õpetajad. Samuti hindasid eestikeelsed õpetajad kõrgelt koostöö efektiivsust tõstvate teguritena juhtkonnapoolset tunnustust ja motiveerimist. Kõige madalamalt hindasid õpetajad rühmameeskonna koostöö efektiivsust tõstvate teguritena rühmameeskonna koosolekuid üks kord nädalas või üks kuni kaks korda aastas. Lisaks pakkusid õpetajad, et koostöö efektiivsust aitaksid tõsta omavahelised läbirääkimised ja pidevad arutelud. Ka Katrin Kasak tõi oma 2014. aastal kirjutatud magistritöös välja, et efektiivseks koostööks on oluline kollektiivne tõhusus ja ühised veendumused ning eesmärgid. Kui juhtkond toetab õpetajaid piisavalt, siis õpetajad tunnetavad selgelt juhtkonna toetust ja sellest tulenevalt peavad õpetajad end enesetõhusaks ja kollektiivi tõhusalt aktiivseks ning võimekaks (Kasak, 2014, lk 16–17).

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli välja selgitada eestikeelsete ja venekeelsete õpetajate omavahelise koostöö efektiivsus ja koostööd takistavad tegurid ning uuringu tulemuste põhjal teha ettepanekuid nende parandamiseks.

Bakalaureusetöös anti ülevaade pilootprojektis „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ osalevate koolieelse lasteasutuse rühmade õpetajate omavahelisest koostööst. Samuti lisati varasemate uuringute tulemused. Peale selle koguti uurimistöö käigus eestikeelsete ja venekeelsete rühmaõpetajate hinnanguid ja arvamusi koostööd takistavate tegurite kohta ning õpetajate arvamusi koostööd takistavate tegurite vähendamiseks.

Töö koosneb kahest osast. Esimeses osas antakse ülevaade teoreetilistest seisukohtadest, kus selgitatakse täpsemalt eesti keele kui teise keele omandamise seaduspärasusi koolieelses eas, samuti antakse ülevaade koostöö olulisusest ja õpetaja rollist lapse arengus ning tuuakse välja eesti keele kui teise keele õpetamise meetodid lasteaias. Lisaks antakse ülevaade keelekeskkonna olulisusest lapse teise keele omandamise toetamisel. Samuti tuuakse välja eelnevad uuringud seoses koostööd takistavate teguritega ning antakse ülevaade pilootprojektist „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“.

Lõputöö teises osas kirjeldatakse uurimistöö eesmärki, uurimisküsimusi, metoodikat, valimit, antakse ülevaade uurimisprotseduurist ning tulemuste töötlemise meetodist. Lisaks kirjeldatakse ja analüüsitakse uurimustöö tulemusi.

Uurimistöö läbiviimiseks valiti kvantitatiivne uurimismeetod ning tulemuste analüüsiks kasutati *MS Exceli* programmi. Seejärel tehti arvutused ning arvuliste tulemuste analüüsi põhjal koostati diagrammid. Valitud metoodika oli sobilik uuringu tegemiseks, sest andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust.

Võttes arvesse uurimistöös püstitatud eesmärki ning eesmärgi saavutamiseks seatud uurimisküsimusi, saab väita, et eesmärk sai täidetud ning saadud tulemuste põhjal selgusid õpetajate ootused koostööks pilootprojektiga liitumisel ning samuti selgus, et enamikul õpetajatel need ootused täitusid.

Tuginedes uuringus saadud tulemustele, võib teha järgmised järeldused:

- Venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate ootused pilootprojektiga liitmisel olid sarnased ja suurimateks ootusteks olid hea koostöö rühmameeskonnas, uued kogemused ja teadmised. Samuti saab saadud tulemustest järeldada, et õpetajaid, kelle ootused täitusid täiesti või osaliselt oli rohkem, kui neid kelle ootused ei täitunud.
- Uuringus osalenud eestikeelsete ja venekeelsete õpetajate omavaheline koostöö on olnud venekeelsete ja eestikeelsete õpetajate hinnangul erinev ning venekeelsed õpetajad hindasid koostööd eestikeelsete õpetajatega kõrgemalt kui eestikeelsed õpetajad venekeelsete õpetajatega.
- Koostööd takistavaid tegureid on märganud nii eestikeelsed kui venekeelsed õpetajad ning eestikeelsete õpetajate hinnangul on suurimaks koostööd takistavaks teguriks keelebarjäär, venekeelsete õpetajate arvates aga vähene soov kompromissideks ning koostöötahte puudumine.
- Uuringus osalenud õpetajate arvates toetab juhtkond rühmameeskondade omavahelist koostööd, võimaldades erinevaid meeskonnakoolitusi, viies läbi arenguestlusi, osutades igakülgset abi ning vajadusel lahendab konfliktsituatsioone.
- Koostöö efektiivsust tõstvaid tegureid hindasid venekeelsed ja eestikeelsed õpetajad erinevalt. Ühiste kokkulepete ja eesmärkide seadmist hindasid venekeelsed õpetajad kõrgemalt kui eestikeelsed õpetajad ning eestikeelsed õpetajad hindasid omakorda parimaks koostöö efektiivsust tõstvaks teguriks erinevaid koolitusi.

Käesoleva bakalaureusetöö praktilise väärtusena saab välja tuua, et uuringutulemuste põhjal saavad pilootprojekti osalevad rühmaõpetajad oma koostööd reflekteerida ning koostöö efektiivsust parandada. Uurimistöö tulemusena selgitati välja pilootprojekti osaleva rühma meeskonna koostööd takistavad tegurid ning õpetajate vastustest selgusid viisid, kuidas nende hinnangul saaks omavahelist koostööd parandada ning takistavaid tegureid vältida. Edaspidi saaks uurida ka teiste lasteaedade rühmameeskondade omavahelist koostööd ja välja töötada juhendmaterjal rühmameeskonnas alustavatele õpetajatele ning juba olemasolevatele rühmaõpetajatele leida koolitusvõimalused koostöö valdkonnas.

KASUTATUD KIRJANDUS

Argu, R., Rüütmaa, T. ja Verschik, A. (2021). Kirjandusülevaade. *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Teooriatest, uuringutulemustes ja õpetamismeetoditest.*

https://www.hm.ee/sites/default/files/kirjandusulevaade_pikem_variant_14.01.2021.pdf

(Viimati vaadatud 05.01.2022)

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education. Sixth edition.*

<https://gtu.ge/Agro-Lib/RESEARCH%20METHOD%20COHEN%20ok.pdf>

(Viimati vaadatud 27.02.2022)

Edelenbos, P., Johnstone, R., Kubanek, A. (2006). *The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. Languages for the children of Europe.*

https://www.academia.edu/2125809/The_main_pedagogical_principles_underlying_the_teaching_of_languages_to_very_young_learners?auto=citations&from=cover_page

(Viimati vaadatud 10.05.2022)

Goullier, F., Carre- Karlinger, C., Orlova, N., Roussi, M. (2015). *Alushariduse õpetajate Euroopa mapp. Mitmekeelne kultuuridevaheline mõõde.*

https://www.hm.ee/sites/default/files/alushariduse_opetajate_euroopa_mapp_0.pdf

(Viimati vaadatud 25.02.2022)

Hallap, M. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas.*

<https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/76622/oppimine%20ja%20opetamine-Kikas2008opt.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Viimati vaadatud 18.02.2022)

Hallap, M. ja Padrik, M. (2008). *Lapse kõne arendamine.* Tartu Ülikooli kirjastus.

Haridus- ja Noorteameti kodulehekülg. (2021). <https://harno.ee/eestikeelne-opetaja-haridusasutuses#koolieelsed-lasteasutused> (Viimati vaadatud 23.10.2021)

Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekül. (2021).

<https://www.hm.ee/et/uudised/lasteaiad-ja-koolid-saavad-taas-varvata-eestikeelse-lisaopetaja> (Viimati vaadatud 02.12.2021)

Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Medicina.

Innove kodulehekül.

<https://www.innove.ee/oppevara-ja-metoodikad/keelekumblus/eesti-keelekumblusprogramm-ja-mudelid/> (Viimati vaadatud 05.01.2022)

Jeon, L. ja Ardeleanu, K. (2020). *Work Climate in Early Care and Education and Teachers' Stress: Indirect Associations through Emotion Regulation*. <https://www-tandfonline-com.ezproxy.utlib.ut.ee/doi/full/10.1080/10409289.2020.1776809>

(Viimati vaadatud 02.02.2022)

Kabadayi, A. (2007). *Analyzing the cognitive teaching styles of preservice and cooperating preschool teachers in Turkey*.

<https://doi.org/10.1080/03004430500473276> (Viimati vaadatud 10.05.2022)

Kasak, K. (2014). *Koolieelsete lasteasutuste õpetajate enesetõhusus ja selle seosed õpetajate kollektiivse tõhususe, juhtkonna poolse toetuse tajumise ja taustateguritega*.

Magistritöö. Tartu Ülikool Sotsiaal- ja Haridusteaduskond Haridusteaduste instituut Hariduskorralduse õppekava. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/42327>

(Viimati vaadatud 10.11.2021)

Kikerpill, T. ja Kingisepp, L. (2000). *Keelekeskkond võõrkeeleõppe toetajana*. TEA.

Kitsnik, M. (2021). Teises keeles õppimise toetamine. *Õpetajate Leht*.

<https://opleht.ee/2021/11/teises-keeles-oppimise-toetamine/> (Viimati vaadatud 20.02.2022)

Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., Voltein, E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*.

Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus: Haridusprogrammide Keskus.

https://www.integratsioon.ee/sites/default/files/54_60.pdf (Viimati vaadatud 04.01.2022)

Kärtner, P., Tuuling, L., Maiberg, L., Rikker, M ja Voltein, E. (2005). *Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleeõppe meetodid, mängud ja harjutused*.
http://www.kooslasteheads.ee/upload/files/documents/mida_me_teeme/projektid/suvine_k_eeleope/dokumendid/Voorkeeleeope%20meetodid%20ja%20mangud.pdf

(Viimati vaadatud 12.02.2022)

Neudorf, E., Ugaste, A., Tuul, M., Varik, P ja Õun, T. (2021). *Pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“* Küsitluste kokkuvõte. Tallinna Ülikool Haridusteaduste instituut.

https://www.hm.ee/sites/default/files/tro21124_raport_2020_kusitluste_kokkuvote.pdf

(Viimati vaadatud 15.11.2021)

Poolakese, K. (2016). *Eesti keele kui teise keele omandamise toetamine lastehoius muukeelse lapse näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, Sotsiaalteaduste valdkond Haridusteaduste instituut Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/53044/poolakese_kristi_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viimati vaadatud 17.12.2021)

Rannut, Ü. (2003). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*.

<http://www.integrationresearch.net/uploads/1/3/0/7/1307353/tpruus.pdf>

(Viimati vaadatud 18.02.2022)

Savić, V. (2016). *Current issues in learning english as a foreign language at preschool: Challenges and prospects*. <https://pefja.kg.ac.rs/wp-content/uploads/2018/05/Vera-Savić-CURRENT-ISSUES-IN-LEARNING-ENGLISH-AS-A-FOREIGN-LANGUAGE-AT-PRESCHOOL-CHALLENGES-AND-PROSPECTS.pdf> (Viimati vaadatud 10.05.2022)

Tolstoi, A. (2007). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu: Atlex.

Tolstova, J. (2020). *Vene õppekeele õpetajate ootused projektile „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool Haridusteaduste instituut alushariduse valdkond.

<https://www.etera.ee/zoom/84466/view?page=1&p=separate&search=eesti%20keelne%20õpetaja&tool=search&view=0,0,2481,3508> (Viimati vaadatud 03.12.2021)

Valk, A. ja Ress, K. (2016). *Rõõmuga kooli*. Kodu ja kooli koostöö käsiraamat.

<https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/roomugakooli.pdf>

(Viimati vaadatud 11.03.2022)

Washingtoni Ülikooli kodulehekül. *Teaching foreign languages*.

<https://teaching.washington.edu/topics/just-for-tas/teaching-foreign-languages/>

(Viimati vaadatud 31.01.2022)

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

(Viimati vaadatud 10.03.2022)

ÕIGUSAKTID

Riigi Teataja. (2008). *Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv> (Viimati vaadatud 17.12.2021)

LISAD

Lisa 1. Küsimustik lasteaiaõpetajatele eesti keeles

Küsimustik õpetajatele "Venekeelsete õpetajate valmisolek pilootprojekti osalevate õpetajatega koostöö tegemiseks Harjumaa lasteaedade näitel".

Lugupeetud pilootprojekti osalevad lasteaiaõpetajad!

Õpin Tartu Ülikooli Narva Kolledži koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas kolmandal kursusel. Koostan bakalaureusetööd teemal „Pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ osalevate õpetajate valmisolek koostöös ”.

Käesoleva küsimustiku eesmärgiks on välja selgitada pilootprojekti osalevate lasteaiaõpetajate arusaamad omavahelisest koostööst ja koostööd soodustavad ning takistavad tegurid. Sellega seoses pöördun teie poole palvega vastata küsimustikule. Küsimustikule vastamine võtab aega 15–20 minutit.

Küsitluse käigus saadud vastuseid kajastatakse anonüümselt ja üldistatud kujul ning ainult bakalaureusetöös. Küsimustele vastates palun lähtuge enda kogemusest ning isiklikest arusaamadest. Palun teil vastata küsimustikule hiljemalt 18.02.2022.

Kui teil tekib lisaküsimusi või ettepanekuid, siis saab minuga kontakti e-posti teel vunkmarju@gmail.com

Lugupidamisega

Marju Vunk

Lisa 1. järg

1. Kas töotate eestikeelse või venekeelse õpetajana?

- eestikeelse
- venekeelse

2. Projektis osalemise aeg?

- vähem kui 6 kuud
- 6–12 kuud
- 2 aastat
- rohkem kui 2 aastat

3. Millised ootused olid teil enne pilootprojektiga liitumist?

4. Kas ootused täitusid?

- jah
- ei
- osaliselt
- ei oska öelda

5. Milline on teie haridus?

- keskharidus/kesk-eriharidus
- kutseharidus
- erialane kõrgharidus
- mitteerialane kõrgharidus

6. Teie tööstaaž?

- 1–5 aastat
- 6–10 aastat
- rohkem kui 10 aastat

7. Teie vanus?

- 20–30 aastat
- 31–40 aastat
- 41–50 aastat
- 51–60 aastat
- 61 või vanem
- muu

8. Millises vanuses lapsed on teie rühmas?

- 1,5–3 aastat
- 3–4 aastat
- 4–5 aastat
- 5–6 aastat
- 6–7 aastat
- liitrühm
- muu

Lisa 1. järg

9. Kuidas toimub teie rühmas õppe- ja kasvatustegevuste planeerimine?
- venekeelsed õpetajad ja eestikeelne õpetaja koostavad eraldi tegevuskava
 - tegevuskava planeeritakse ja täidetakse ühiselt
 - tegevuskava koostavad venekeelsed õpetajad ja eestikeelne õpetaja ei osale tegevuskavade koostamisel
10. Kuidas toimub teie rühmas õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimine?
- tegevused toimuvad kahes keeles paralleelselt väiksemates rühmades eraldi ruumis
 - tegevusi viiakse läbi koos terve rühmaga kahes keeles paralleelselt
 - eestikeelsed tegevused toimuvad siis, kui venekeelsed tegevused on tehtud
 - venekeelsed tegevused algavad siis, kui eestikeelsed tegevused on tehtud
11. Milliseid meetodeid ja võtteid kasutatakse teie rühmas eesti keele kui teise keele õpetamisel lastele? Valida võib mitu varianti.
- audiolingvaalne meetod
 - kommunikatiivne keeleõppemeetod
 - loomulik meetod
 - ülesandepõhine meetod
 - LAK-õpe
 - rutiintegevuste kaartide kasutamine
 - „rääkivad seinad“
 - muu
12. Kuidas teie hinnangul rühma füüsiline keskkond toetab õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades?
- ei toeta
 - pigem ei toeta
 - pigem toetab
 - toetab
 - toetab väga hästi
 - muu
13. Kui rühma füüsiline keskkond toetab õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, siis palun kirjeldage, kuidas?
14. Kui rühma füüsiline keskkond ei toeta õppetegevuse läbiviimist paralleelselt väiksemates rühmades, siis mis teie arvates on puudu?
15. Mida olete ise spetsiaalselt teinud keelekeskkonna loomiseks?
- värvunud seinu
 - loonud keeleõppemänge
 - koostanud õppematerjale
 - printinud õppematerjale
 - joonistanud pilte
 - loonud õppemänge
 - muu

Lisa 1. järg

16. Kas teie arvates on õppevahendeid rühmas piisavalt mõlemas keeles tegevuste läbiviimiseks?

- ei
- pigem ei
- pigem jah
- jah
- muu

17. Kuidas olemasolevad õppevahendid toetavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist?

18. Kuidas venekeelne õpetaja toetab eestikeelset õpetajat õppematerjali koostamisel?

19. Kuidas hindate rühmameeskonna omavahelist koostööd?

- väga hea
- hea
- võiks parem olla
- halb
- väga halb

20. Palun põhjendage eelmise küsimuse vastust

21. Kuidas hindate koostööd lasteaia juhtkonnaga?

- väga hea
- hea
- võiks parem olla
- halb
- väga halb

22. Palun põhjendage eelmise küsimuse vastust

23. Kas lasteaia juhtkond toetab rühmameeskonna koostööd?

- jah
- ei
- ei oska vastata

24. Palun põhjendage eelmise küsimuse vastust

25. Mida peate oluliseks koostöö toimimise juures? Valige vähemalt kolm olulisemat

- ühised visioonid
- vastastikune usaldus
- teistega arvestamine
- vastastikune motiveerimine
- hea suhtlemisoskus
- soov teha koostööd
- omavaheline teadmiste ja ideede jagamine

Lisa 1. järg

- piisav õppematerjalide hulk
- kõrgem töötasu
- juhtkonnapoolne aktiivne toetus
- hea koostöö vanematega
- muu

26. Põhjendage oma valikut

27. Milliseid takistavaid tegureid olete märganud rühmameeskonna töös?

- keelebarjäär
- kultuuriline erinevus
- koostöotahte puudumine
- voostööoskuste puudumine
- vastastikuse usalduse puudumine
- vähene soov kompromissideks
- erinevad väärtushinnangud
- vanuseline erinevus
- muu

28. Kuidas saaks teie arvates tõsta rühmameeskonna koostöö efektiivsust?

- rühmameeskonna koosolekud 1–2 korda õppeaastas
- rühmameeskonna koosolekud 1 kord kuus
- rühmameeskonna koosolekud 1 kord nädalas
- erinevad koolitused
- vestlusring juhtkonnaga
- ühiste kokkulepete ja eesmärkide seadmine
- juhtkonnapoolne tunnustus ja motiveerimine
- kõrgem töötasu
- muu

Lisa 2. Küsimustik lasteaiaõpetajatele vene keeles

Анкета для учителей „Готовность учителей сотрудничать с учителями-участниками пилотного проекта“.

Уважаемые воспитатели детских садов, участники пилотного проекта!

Я учусь на третьем курсе в Нарвском колледже Тартуского университета по специальности педагог дошкольного детского учреждения с многоязычной учебной средой. Я пишу дипломную работу на тему «Готовность учителей сотрудничать с учителями- участниками пилотного проекта Профессиональный преподаватель эстонского языка в группе русского языка».

Цель этой анкеты – выявить представления учителей-участников пилотного проекта о взаимном сотрудничестве, а также о содействующих и препятствующих сотрудничеству факторах. В связи с этим прошу Вас заполнить анкету. Заполнение опросника займет 15–20 минут.

Ответы, полученные в ходе опроса, отображаются анонимно и в обобщенном виде и только в рамках данной дипломной работы. Пожалуйста, ответьте на вопросы, исходя из собственного опыта и личного восприятия. Пожалуйста, ответьте на вопросы анкеты не позднее 22.02.2022.

Если у вас есть дополнительные вопросы или предложения, вы можете связаться со мной по электронной почте vunkmarju@gmail.com.

Lisa 2. järg

1. Вы работаете преподавателем в эстоноязычной или русскоязычной группе?

- в эстоноязычной
- в русскоязычной

2. Длительность участия в проекте?

- менее 6 месяцев
- 6–12 месяцев
- 2 года
- более 2 лет

3. Каковы были ваши ожидания до того, как вы присоединились к пилотному проекту?

4. Оправдались ли ваши ожидания?

- Да
- Нет
- Частично
- тяжело сказать

5. Какой у вас образование?

- среднее образование/среднее специальное образование
- профессиональное образование
- специальное высшее образование
- не специальное высшее образование

6. Ваш стаж работы?

- 1–5 лет
- 6–10
- более 10 лет

7. Ваш возраст?

- 20–30 лет
- 31–40 лет
- 41–50 лет
- 51–60 лет
- 61 год и старше
- другой ответ

8. Каков возраст детей в вашей группе?

- 1,5–3 года
- 3–4 года
- 4–5 лет
- 6–7 лет
- смешанная группа
- другой ответ

Lisa 2. järg

9. Как осуществляется планирование учебно-воспитательной деятельности в вашей группе?

- русскоязычные учителя и учитель эстонского языка, готовят отдельный учебный план
- учебный план составляется и реализуется совместно
- русскоязычные учителя готовят учебный план, а учитель эстонского языка не участвует в составлении учебного плана

10. Как осуществляется учебная и воспитательная деятельность в вашей группе?

- занятия проходят на двух языках параллельно в небольших группах в отдельных помещениях
- занятия проводятся для целой группы на двух языках параллельно
- занятия на эстонском языке проводятся после завершения занятий на русском языке
- занятия на русском языке начинаются после завершения занятия на эстонском языке

11. Какие методы и приемы используются в вашей группе для обучения детей эстонскому языку как второму? Можно выбрать несколько вариантов

- аудиolingвальный метод
- коммуникативный метод изучения языка
- естественный метод
- метод обучения на основе задач
- интегрированный метод обучения
- использование карт повседневной деятельности
- "говорящие стены"
- другой ответ

12. Как, по вашему мнению, физическая среда группы поддерживает параллельное проведение учебной деятельности в небольших группах?

- не поддерживает
- скорее не поддерживает
- скорее поддерживает
- поддерживает
- очень хорошо поддерживает
- другой ответ

13. Если физическая среда группы поддерживает параллельное проведение учебной деятельности в небольших группах, пожалуйста, опишите, каким образом?

14. Если физическая среда группы не позволяет проводить параллельную учебную деятельность в небольших группах, чего, по вашему мнению, для этого не хватает?

15. Что конкретно вы сделали для создания языковой среды?

- окрасили стены
- создали учебные материалы для изучения языка
- составили учебные материалы
- распечатали учебные материалы

Lisa 2. järg

- нарисовали картинки
- создали обучающие игры
- другой ответ

16. Как вы считаете, достаточно ли в группе учебных пособий для проведения занятий на обоих языках?

- Нет
- скорее нет
- скорее да
- да
- другой ответ

17. Как существующие учебные пособия поддерживают проведение учебно-воспитательных занятий?

18. Как русскоязычный учитель помогает эстоноязычному учителю в составлении учебных материалов?

19. Как вы оцениваете сотрудничество в коллективе группы?

- очень хорошее
- хорошее
- могло быть лучше
- плохое
- очень плохое

20. Пожалуйста, обоснуйте ответ на предыдущий вопрос

21. Как вы оцениваете сотрудничество с руководством детского сада?

- очень хорошее
- хорошее
- могло быть лучше
- плохое
- очень плохое

22. Пожалуйста, обоснуйте ответ на предыдущий вопрос

23. Поддерживает ли руководство детского сада сотрудничество коллектива группы?

- Да
- Нет
- не могу ответить

24. Обоснуйте ответ на предыдущий вопрос

25. Что вы считаете важным для того, чтобы сотрудничество работало? Выберите не менее трех наиболее важных параметров

- общие взгляды
- взаимное доверие
- внимание к другим

Lisa 2. järg

- взаимная мотивация
- хорошие коммуникативные навыки
- готовность к сотрудничеству
- обмен знаниями и идеями
- достаточное количество учебных материалов
- более высокая зарплата
- активная поддержка руководства
- хорошее сотрудничество с родителями
- другой ответ

26. Обоснуйте свой выбор

27. Какие препятствия вы заметили в совместной работе?

- языковой барьер
- культурные различия
- отсутствие желания сотрудничать
- отсутствие навыков сотрудничества
- отсутствие взаимного доверия
- низкая готовность к компромиссу
- разные ценности
- разница в возрасте
- другой ответ

28. Как, по вашему мнению, можно повысить эффективность сотрудничества в коллективе группы?

- собрания коллектива группы 1-2 раза в учебном году
- собрания коллектива группы один раз в месяц
- собрания коллектива группы один раз в неделю
- различные тренинги
- обсуждение происходящего с руководством
- установление общих соглашений и целей
- признание и мотивация со стороны руководства
- более высокая зарплата
- другой ответ